

2908

Босанско-Херцеговачки

ИСТОЧНИК.

Власник:

А. Е. М. Консисторија Дабро-босанска

Уредник:

СТ. Н. ДАВИДОВИЋ,

протојереј.

МАЈ. 1896.

СВЕСКА V.

ГОДИНА X.

Штампарија Спиндлера и Лешнера, у Сарајеву.
1896.

С А Д Р Ж А Ј:

1. Надвојвода Карло Људевит.
2. У. смрти Њ. В. Преведрога Господина Надвојводе Карла Људевита.
3. О наравственим својствима пастира.
4. О дужностима парохијалног свештенства.
5. Блаженства.
6. Религиозно-морални листићи.
7. Четири путевође добром животу : страх божији, мудрост, трезвеност и рад.
8. Беседе о Молитви Господњој.
9. Мртвачки обичаји и обреди код јужнијех Словена прије и сада.
10. Како ћемо да повратимо у народу стару побожност.
11. Проповјед о домаћој побожности за поуку народа.
12. Англиканска црква.
13. Један предлог у погледу нацлате (уцјене) за дјевојке.
14. Крунисање у Москви.
15. Балкан.
16. Црта с Миленијске изложбе у Будимпешти.
17. Божанско цвијеће.
18. Седам веселија пресвете Богородице.
19. Разно.
20. Књижевне вијести.
21. Јавне благодарности.
22. Читуле.
23. Расписи натјечаја.

Свештенству и читалачкој публици на знање!

С IV. свеском „Источникова“ је благајна потпуно исцрпљена. Штампарија нам је нешто подигла цијену за штампање, те из тога шљеди, да се наш лист налази на рубу своје пропасти.

Ако је пречасном свештенству стало да „Источник“ и на даље излази, нека **одмах** пошаље дужну претплату, *иначе са издавањем мора се престати*. Ми томе криви нијесмо. Само је брза помоћ кадра лист од кризе сачувати — то нека свако зна!

Уредништво
„БОС.-ХЕРЦ. ИСТОЧНИКА“.

Свеска V.

Сарајево, маја 1896.

Год. X.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј.

НАДВОЈВОДА КАРЛО ЉУДЕВИТ

Рођ. 18. јула 1833. умро 7. маја 1896.

Прејасни владалачко-хазбуршки дом и опет је у црну тугу обвијен. Млађи брат Његова ц. и кр. Апостолског Величанства цара и краља нашег Франца Јосипа I. затворио је своје очи за навјек. Прејасни Надвојвода био је племенита срца, а научна бечка Академија изабрала га је за свога почасног члана. Сиротињи бечкој био је милостиви старатељ. Женио се трипут. Између данас седмеро живе му дјеце, ако буде воља Божија, напљеди ће сјајни Хабзбуршки престо. Његов најстарији син Франц Фердинанд, рођен у Грацу 1863.

У превеликој тузи, учествује и наша домовина Босна. У петак у 8 сати прије подне држан је свечан парастос (requiem) у новој српско-православној цркви у Сарајеву. На парастосу су учествовали многи свештеници са администратором госп. Магарашевићем, Његова преузвишеност барон Кучера, много чиновништво, црквено пјевачко друштво „Слога“, школе и народ.

Помолимо се Господу, да душу слуге свога прими у мјеста свијетла, у мјеста покојних, ће сви праведни почивају!

У смрти Њ. В. Преведрога Господина Надвојводе Карла Људевита.

Умиљато нариче Вид Вулетић-Вукасовић.

*
*Жарко сунце, божје чедо драго,
 Зашто си се коцреном завило,
 Зашто Ти је сјешно чело благо
 Моје сунце, што си се сјадило?*

*
*Бјела Вило, моје дјеше мило.
 Љушо цвилим, — и Ти феш занаго,
 Срце ми се пусто скаменило,
 Сирш ми оте све Миље и Благо!*

У Корчули, дне 23. маја 1896.

*
*Сунце моје, ал' Му слава сјаје,
 Слава сјаје, уз вјекове шраје,
 Дивна слава Карла Људевита....*

*
*Подгоркино, кћерко племениша,
 Хабсбургово Штабло илода даје.
 Дивна илода, ше никад нестаје.*

II. О наравственим својствима пастира.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис Превео Григорије А. Николић свештеник у Митровици.

III. О усамљеној молитви пастира.

Много је било писано о молитви, али нико још не протумачи потпуно питање о сили и користи њеној. Питање ово припада најдубљим, непротумаченим тајнама наших одношаја к Богу. Тим не мање је молитва право обраћање душе к Богу за помоћ са чисто детињским поверењем, којом открива најтајније мисли, најкривеније потребе Оцу Небескоме. Такова је молитва врх свега неопходна пастирима ради ревноснога испуњавања њихових обвезаности. Духовна јачина човека проистиче из јединства с Богом, из свестне теже душе ка узајамном деловању са вишим духовним светом, из молитвенога обраћања ка престолу Сведржитеља. Молитва служи неопходним преправљањем и условом пастирске силе и успеха. Пастир, у прилог својим сопственим потребама и гресима носећи на себи тежину старања о повереним му душама пастве, двоструко треба молитвеног ојачања духа. Он је дужан постојано да притиче молитви, да би одржао у себи истинити дух свога позива. Спаситељ је наш рекао Својим ученицима: „род се овај ничим не може изгонити, само молитвом и постом“, који дају пастиру силу да се труди у свези с Богом и у духу Христа, силу да обраћа људе Богу, какво је обраћање, у неком смислу, чудно дело. Апостоли памтећи те речи Господа, касније су заповедили вернима, да изаберу из средине своје

седам мужева ради светских старања. „Ми же вѣк молитвѣ и слѣженіи слова превѣдемъ“, рекоше они при томе.

Дух Свети сишао је на апостоле и посветио их на дело службе у то време, кад се они молише у општем збору, и тим начином они добише особито приправљање ка служби. Као што је свештенство дело вере, тако је живот вере молитва. Корисно је читање, корисно је образовање; но много више је неопходно помазање, које учи свему. То небеско помазање, помазање је од Св. Духа Просветитеља, тај дух живота, светлости и силе, који пронице у све и свим се користи ради поучења, добија се молитвом; молитва приправља к домаћем раду. Рјечју Божијом, к проповеди, ка богослужењу, речју — ка испуњавању сваке обвезаности пастирске службе. Њом се добија моћно и спасоносно садјејство Духа светог; и она чува дух наш у јасној, здравој, бодрој слози, пуној наде, љубави и вере. Молитва даје уређени правац нашем животу и нашим побудама у пастиrescoј служби Богу и ближњима. Она чува службу нашу у чистоти. „Не сиј у винограду својем другогa семена, да не би оскврњио род од семена које посијеш и род виноградски“ (Второз. XXII, 9). Тако и свештеник није дужан мешати земаљске и ниже побуде с тим чистим начелима, која су дужна да њом управљају у његовом раду и која се добијају с више и развијају се у духу Христа; а

примешање може бити предупредено само молитвом и јаком духовном пажњом. Молитва је неопходна ради одржања себе на вишем степену духовнога знања и гледања, која нам се често измакну, ради исцелења ранâ самољубља и нижих осећања, ради оживљења наше пажње, ради одстраења нападаја, који нам увек грозе од стране лености, лакоумности, небрижности и тромости, духовне гордости, проповедничке таштине и зависти.

Молитва је, даље, неопходна пастиру ради истинитога разумевања Речи Божје. Тома Кампијеки у свом „подражавању Христу“ црта Господа како говори: „Ја сам онај, који подиже смирени и прости ум и неочекивано меће у њега таково примање вечне истине, какво не може бити и постигнуто наукама целога живота. Ја не учим без забуне мњења, без раскошности похвалâ, без препирке, у којима се труде више о победи, него ли о истини. Ја учим презирати земаљско и тежити к небу; гнушати се од телесних и временитих наслада, мислити о духовним и вечним; презирати почести и подносити саблазни; полагати све наде и уздања на Мене и више свега, што је на небу и на земљи, љубити Мене жарком љубављу. Кроз ту вишу љубав к Мени неки су били испуњени божанственога знања и навештаваха истине, које су биле више граница човечјега разумевања; и таквим начином, презирајући себе, они нађоше онај свет, ка којему их не могаше довести најдубља истраживања њиховог сопственог ума“^{*)}. Но приведенe речи нису ништа друго, него одјек речи св. Писма: „И ш селѣкъ раздѣмѣмѣ, како познахомѣ еѣ, аще запокѣдн еѣ соблюдемѣ“. „Есакѣ любили отѣ Бога режденѣ естѣ и знаетѣ Бога.“ Пут ка божанственом познању и тумачењу Речи Божје јесте љубав, која разгања маглуштине страсти, расвѣтљује и чисти силе ума и даје дубину духовном погледу. Ко приступа тумачењу Речи Божје, не призивајући Бога да га научи и упути Духом Светим, тај Га жалости; и не мора се очекивати откривења истине од човека, који се сам у себи узда да се лати дела, које надмашује његове способности. Без помоћи Божје тешко се уздати на достижење познања Духа Божјега у Откривењу.

Учени пастири кад што се не брину о тој вишој помоћи; но духовна истина не може бити

добивена чисто научним методима, и сваки, који жели да завлада њом, дужан је бити непосредно научен од Самога Христа, који више открива Себе човеку молитвенога расположења, него ономе, који расположе целокупним оружјем знања. Ово је речено не с намером понижења учености. Историја цркве даје нам много примера мужева простих, необразованих, но који су завладали дубоким разумевањем Св. Писма; дела њихова, може бити, не одликују се спољашњим сјајем учености и шта више страдају кад што саврше ним незнањем човечје мудрости, но за то садрже у себи толико поучне силе, толико светлости, помазања и небеске мудрости, што надмашује човечји разум, да ће на увек остати неисказаним изворима религиознога одушевљења и духовне хране зарад потомства.

Пастир, најпосле, мора се молити Богу, као посредник између Бога и своје пастве, јер он ће одговорити за поверено му стадо. Св. Апостол Павле без престанка молио се Богу за оне, које је он обратио ка Христу. „Захваљујем Богу својему кад се год опоменем вас, свагда у свакој молитви својој за све вас с радошћу молећи се“, писао је он Филипљанима, и даље: „и зато се молим Богу, да љубав ваша још више и више изобилује у разуму и у свакој вољи, да кушате шта је боље, да budete чисти и без спотицања на дан Христов.“ (Фил. I, 3. 4. 9. 10). И ако пастир правилно појми своје дело, он не ће занемарити то средство, — молитву Духу Светоме, који један само саопштава силу и радиност истине. Мора се споменути, да је молитва на самом делу корисна, да је она духовна сила, да се њом постизава оно, о чему ми молимо. Христос је примио молитву слепога од рођења и исцелио га; Он је услишао молитву сотника и Јајира и одговорио је на сталну молитву жене Хананејке. Премда све, што ми молимо, не добијамо, као што је то било, на пр. с молитвом ап. Павла, који је молио о избављењу свом од жалости у телу, тим не мање свака молитва бива услишана од Бога и удостојава се одговора. Предсмртна молитва Спаситеља у Гетсиманском врту била је услишана од Бога и удостојена је одговора, ма да и не таковога, каквог је очекивала човечја природа Господа, и речи Спаситеља: „шбаче не јакоже азѣ хошѣ, но јакоже ты,“ изражавају истинити дух хришћанске молитве, — дух покорне синове преданости Богу, која

*) Књ. III, гл. 43.

Му не прописује чинити тако или друкчије, него смирено се слаже с Његовом вољом. Молитва вере доноси истинито велике плодове; она управља мисли срца ка истинитом благу и пробуђују човечју природу из наравственога сна;

она продире онде, где никаква друга сила, никакав други утецај не може да продре; она покреће горе; она води вољу и радње човекове од греха ка светости.

(Наставиће се.)

О дужностима парохијалног свештенства.

Превео с руско-славенскога П. Рафаиловић, свештеник.

(Наставак).

50.

Непорочноу¹⁾. Ова ријеч значи, да свештеник не смије имати никаквог порока, нит' дјела хрђавога: да је слободан од обичних љуцких слабости, од личних и безобразних, као: убијство, прељуба, превара и овим слично; да не смију бити подвргнути ни осталим пороцима, које апостол набраја, него тим супротним добродјетелима мора бити украшен. Овдје се непосредно односи и оно, што Титу пише: **Подобаетъ быти Епископу (сіестъ презвитеру) праведноу, преподобиоу (1, 8.)**

Ова два наслова праведанъ и преподобенъ, једно је те исто што и непорочень, а у опће означавају добродјетель, која садржи у себи скуп добродјетели, које морају пастира красити.

51.

Еднина жені мождоу, т. ј. да свештеник може имати само једну жену. Није рекао Апостол, као што тумачи Златоуст, да свештеник не може бити без жене, него, ако жену има, да не може послје смрти њезине с другом у други брак ступити²⁾

52.

Трезвенноу. (Νηφαλιος — разборит, свијесан.) Златоуст под овом ријечи разумијева будност

¹⁾ Непорочан бити значи човјека украшеног свима врлинама, човјека праведног. Таквим је назван Захарија и Јелисавета (Лук. 1, 6.); таквим је назван Јов: **истиненъ непороченъ, праведенъ, Богочестивъ, оудаленъ шт всакіа лоукавна вещи (1, 1.)**

²⁾ Ове мудре ријечи апостолске не само су саборским правилима и тумачењима св. Отаца довољно разјашњене, него и у 5. глави овог посланја потпуно су протумачене.

Ова се добродјетель за то од свештеника захтијева, да би био уздржљив, те се не бацио у наручје плотским страстима и служио на ругу и срамоту. За то, оженили се свештеник, не могући се уздржати, по правилу 1. сабора неокесаријског, престаје свештенодјетвовати: „Презвитер, који се ожени, има бити свргнут са чина; ако падне у блудочинство или прељубу, има се са свим искључити (из опћења) и ставити на кајање.“

свештеникову над стадом својим. Додуше ни тјелесна се трезвеност не искључује, јер много помаже душевној, без које тјелесна замислити се не може, као што ни душевна без тјелесне.³⁾

53.

Цѣломудроу (Σοφροσύνη) Цјеломудар означава човјека, који зна а и може обуздавати сваке страсти, особито похоте плотеке. Ради тога често се под цјеломудријем разумијева чистота срца од рђавих и грјешних помисли и жеља. **Срдца бо исходаѣт прељубодѣланіа и ост. (15, 19; Мар. 7, 21, 22, 23, 4.)** чистота у очима, устима и у свима чувствима и тјелесним побудама⁶⁾. Овдје се убраја и уздржљивост (ἐγκρατή.) Тит. 1. 8.). Јер уздржавање или умјереност у јелу и пићу дио је чистоте. Ако уздржавање узмемо у опширнијем смислу, то онда значи не само од јела и пића, него и од свих страсних склоности као што и Златоуст тумачи⁶⁾ И по томе уздржавање у опширном смислу узето није ништа друго, него цјеломудрије или здрави ум, који није потамнио од хрђавих тежња, а особито од хрђавих тјелесних тежња, које ум и срце највише помрачују и навлаче их на зло.

54.

Цјеломудрију или уздржавању противни су пороци, блуд, прељуба и овим сл.⁷⁾

³⁾ Сам Спаситељ побуђује нас како на тјелесну тако и на душевну: **Да не отагчаютъ сердца ваша вѣдненіемъ и пѣнствомъ (Лук. 21, 34, 36.),** наводећи: **Бдите оубв на всако время молщесѧ.** А ап. Петар оружавајући нас против дјавола, препоруча нам трезвеност и бодрост (1. посл. 5, 8.).

⁴⁾ **Εωφροσύνη,** као што Златоуст тумачи у 20. бесједи Ром., значи човјека који има здрави ум.

⁵⁾ Бл. Августин: „Не говорите, да имате чисто срце, ако немате и очи. Нечисто око знак је нечистог срца.“

Св. Јован Златоуст у 3 књ. гл. 4. о Свешт., говори: „Због тога мора свештеник тако бити чист, као да стоји на небу посред онијех сила.“

⁶⁾ Истог наравств. учење 2. на посл. Титу.

С тога по правилима св. Отаца не само човјек, који на себи има такве пороке, није достојан свештенства, него и жена, панувши у такве гријехове, бива препрјеком своје мужу да ступи у свештенство.⁸⁾ А да ни најмање сумње неби било забрањено је правилима црквеним удовим свештеницима у својој кући жене држати, осим матере, сестре и тетке.⁹⁾

55.

Благоговѣкиноу. Благоговѣкиност и страх према Богу апостол заједно спомиње: имаши благодат, евожи служимъ благоугодно Богу, со благоговѣкиємъ и страхомъ. (Јевр. 12. 28.) У дјел. ап. гл. 10 ст 2 чита се о Корнелију: благоговѣкии и бојася Бога, творят милостивни многи людемъ и молася Богу всегда. Одавлен се јасно види, да благоговѣкиним означава бојање од Бога, или поштујући страх према Богу.

Ово благоговјење изјављива се двојако: 1.) унутрашње духовно, када човјек вјером, љубављу и страхом односи к Богу и кљања му се духом и истином (Јов. 4 24.); 2.) спољашње тјелесно, које проиходи из унутрашњег духовног, када се молимо, благодаримо и тјелесно се Господу клањамо, свесрдно Слово Божије слушамо и сиромасима милостињу дијелимо.

Ова добродјетел потребита је свакоме човјеку, но још потребитија је свештенику, као душа тијелу, особито кад се пред жртвеником Господњим за све Богу моли и кад призива Духа светога на принесену жртву.

НВ: О овоме погледај опширно у 4. књ., гдје се о молитви говори.

⁷⁾ Ап. пр. 25: „Епископ, презвитер или дјакон, који се затече у блудочинству, кривоклетству, или у крађи, нека буде свргнут, али не одлучен.“ (Срав. неокес. сабора 1 и 9 и Василија великог 3 пр.)

⁸⁾ Неокес сабора 8 пр.: Ако жена једнога, који је још световњак, учини прељубу и у томе буде изобличена, тад тај не може бити примљен на службу (црквену)⁴⁾ (Ср. Вас. вел. 27 пр.)

⁹⁾ I. вас. сабора 3. пр.: Одлучно је велики сабор забранио, да не мора ни Епископ, ни презвитер, ни дјакон, нити икоји други из клира држати доведену женскињу, осим само матер, сестру или тетку, или оне једино особе које су слободне од сваког приговора (Срав. VI. вас. сабора 5 пр; VII. вас. саб. 18 пр. и 71 наредбу Јустинијанову.)

56.

Честноу. Честенъ означава човјека који се влада сходно чину своме, у дјелима, у ријечима, у ходу, у одјећи, у кутњем поретку и у осталом; човјека, који Богу угодно чини носи и поступа. За то је правилима црквеним и поучењима св. Отаца забрањено, да епископи и презвитери полазе богате трпезе,¹⁾ да пиrove у својим домовима приправљају и на исте да иду,²⁾ на карте да играју, плесају и на плесове гледају³⁾ да носе скупоцијене одјеће, али не ни гњусне, јер се у првом случају свештеник показује мек и малодушав, а у другом свети лицемјерац⁴⁾

¹⁾ IV. картаг. сабора 15. пр. „Епископ нека има мало имуџство и сиромашну трпезу сходно достојанству свога чина и светости живота.“

Незнабожачки историк Ашијан Марцел о старим хришћанским епископима пише у 27. књизи: „Неки епископи са свијем мало и скромно једу и пију; одјело им је просто, и Богу предвјечном и истинитом „Његовим поштоваоцима, преставаљају се чисти и чесни.“

²⁾ Ап. пр. 42: „Епископ или презвитер, или дјакон, који се игри или пијанству одаје, или нека престане, или нека буде свргнут.“ (Срав. VI. вас. сабора 51. пр.)

³⁾ VI. вас. сабора 24. пр.: „Нека не буде допуштено никоме, који припада свештеноме чину одлазити на кованичке тркове или присуствовати на поворишним играма; исто тако, и ако један клирик буде позван на свадбу, чим се покажу они, који имају да замањују нека устане и одма нека се удаљи, јер тако заповиједа наука Отаца наших. А која се у томе, затече, нека или престане, или нека се свргне (Срав. Лаодин. сабора 53. пр.)

О одјећама свештеничким види 16 пр. VII. вас. сабора.

⁴⁾ Лаодик. сабора 27. пр.: „Свештене особе, или клирици, или свјетовњаци, који бивају позвани на агапе (вечере љубави) не морају ништа са њих за себе носити, јер се тиме вријеђа црквени чин.“

П р и м ј е д б а: Као што се види, забрањено је свештеним лицима бавити се свјетовним пословима; не смију полазити забаве, свадбе и балове. Али дан данас слабо се или баш ни мало на те задрјек не пазе. Слабо се поштују канони; али кад би било до нужде канони искачу и служе оправдањем или окривљењем. Свештенство наше не понаша се према достојанству свога чина. Ради и поступа све оно што му је забрањено: одлази на недозвољена и непристојна мјеста, гдје се одају разним страстима; полази поворишта, гдје се задовољава гледањем деморализације; похађају плесове, гдје се понут свјетовњака одавају непристојним увесељењима; А све то оправдава цивилизацијом.

Добро би било кад би духовне власти нарочитим наредбама строго све то поновно забраниле, те сваки слични преступак строго казниле. Само би се на тај начин свештенство на ред и послушност привело.

С плаве риба смрди, вели наша пословица. Па тако и јест. Немарност, пристраност, незнање и неспособност поглавица и бираних њихових присједника узроком су рашпушћености своје и свега подручног им свештенства.

(Наставиће се).

Блаженства.

Приказао по F. Rougemontu С. Аранички, прот. капелан у Земуну.
(Наставак.)

§ 4. Благо гладнима и жеднима правде, јер ће се наситити.

Што више осећај о свом духовном сиромаштву у оних, који Те слушају Исуса Христа порађа покајнички бол, тим више распаљује кајање жарку жељу за правдом. Они се одвраћају с гнушањем и сузама од своје тамне прошлости, коју не могу из живота свога избрисати; њихова душа тежи будућности, која се погледу њиховом указује са пуно наде у сјајној светлости. Бејаху огрезли у егоизму; и сад тако сами веле, хоће да буду сушта љубав. Бејаху огрезли у пороку, а биће сад сушта врлина. У њима се појављује потреба, која све већа бива, да проводе нов живот, живот послушности према завету Божјем и савести, живот правичности и чистоте. Предани беху свету и његовим сластима, а сад ће да љубе Бога и вечно добро. Обогатише се непоштеним путем на рачун ближњег свога, они ће повратити благо на непоштен начин стечено, један део добитка свога даће својој браћи, која су у невољи.¹⁾ Живљаху у непоштењу без гриже савести, а сад ће прекинути са својим грешним навикама, бдити над срцем својим, над сваким кораком својим²⁾. Жртвоваху све својој сопственој слави; сада жртвују свој живот својој части једино Исусе, јер си их ти познању истине довео и на земљу дошао, да их избавиш, но ова правда није им још довољна. Светост последњих дана њихова живота не може избрисати мрње пређашњих година, нит од казне сачувати, коју су заслужили нит мира њиховој узнемиреној савести поклонити: треба опроштења. Својом сна-

¹⁾ Еф. 4. 28 — ²⁾ Мат. 5. 28.

гом једино не могу они тело савладати, коме је грех постао другом природом; њима треба Божанске помоћи. У себи осећају они нов духовни живот, дотле непознату чежњу к Богу и невидљивом свету; али човек нови не може се у њима родити, да га није свети дух створио.

Па имају ли они већ ову божанску правду, што је храна њиховој души? Не. Претходно они осећају глад и жеђ за њом, и ако су они већ *блажени*, Исусе, узвишене и свете жеље, које су ти у души речју својом пробудио, њих испуњују већ великом радошћу. Ова правда, за којом жедне ученици твоји, јеси Ти сам, јест Твоја смрт и Твој живот, Твоје тело и Твоја крв и Твој дух. Ти си вода и хлеб живота, вода, што гаси жеђ Самарјанка, хлеб, који су имали Галилејци јести, да вечно живе и ускрсну у последњи дан. Ти си наше опроштење, наше спасење, наше оправдање; Ти си животног духа, што нас обнавља и у духовног човека преображава. Ти можеш потпуно све заситити, који за тобом жедне и теже, и Ти ћеш то учинити пре или после, овде доле или тамо горе Божје премудрости и милосрђа.

§ 5. Благо милостивима, јер ће бити помиловани.

Душа, коју учинише кротком њезино сиромаштво и сузе, не може се заситити правдом Божјом *без сачушћа* према грешницима. Она је схватила контраст између небеског царства у које си је Ти Исусе увео и између света, што се у неваљалству и греху купа. Она је сад потпуно свесна свога сопственог блаженства па тиме и невољног стања оних, што не верују у

Тебе Спаситељу. Она се срећном осећа и у њој се покрада никаква сумња у савршену истинитост радости њезине. Њезину радост не производе спољашња добра, која би јој се могла сваки час ускратити, него дар вечнога, што је постао од ње саме допуњавајући део; не поуке и савети, што могу бити погрешни, нек од Тебе потиче она, од Тебе — сунца духова, које ти својим зрацима обасјаваш. У теби сазна она себе у правој истини¹⁾ и не може јој бити познатија светлост белог дана од светлости Твоје, који си светлост овога света. Ако се од Тебе окрене и баца поглед на браћу своју, то види како су они несретни, себични и грешни, као што и сами беше. Хоће ли се она сад при овом поглуду на њих разгњевити? Хоће ли на њих с презрењем гледати? Сме ли се она дичити својој узоритошћу? Никако. Је ли она основала небеско царство или га открила? Није ли она сама собом због својих грехова се заплакала, покајала и саму себе утешила? Не она би била, као и остали, да ју ниси Ти на пут истине извео и њој блаженство подарио. И тако дакле посматра верни у срцу а не разумем патње у свету, и ове га патње најосетљивије дирају. Он има топла саучешћа према сваком свом неумрлом бићу, што себе упропашћују и душом и телом, пошто би они, да се спасу од уједа старе змије, требали само да подигну свој поглед светоме Крсту Твоме²⁾.

Блажен је човек ради милосрђа свога, јер ће и Бог за то према њему саучешћа топлог имати. Зар би и могло бити друкчије? Зар ово саучешће хришћанина према свету није исто онако, као и оно, које си ти показао Исусе према заблуделим овцама дома Израилјева³⁾ и ниси ли Ти сам

¹⁾ Јов. 5. 20. — ²⁾ Јов. 3. 14. — ³⁾ Мат. 15. 24.

Боже свемогући, превечни Цару, из неизмерног саучешћа према палом човечанству, њему дао свога јединородног сина, да га спасе? Када дакле, о оваплоћено слово, срце човечје покушава да бије са Твојим срцем, то како не би имао саучешћа према своме немоћном слуги, његовим погрешкама и пороцима? Како можеш бити строг и немилостив према ономе, кога си кротким учинио и пошто си га љубио, још док Те није познавао или је одбацивао, како му неби у његовој грешној слабости опростио, кад је сад у царство Твоје ступио?

§ 6. Благо онима, који су чистог срца јер ће Бога видети.

Душа, која за правдом жедни, преобразиће се храном што ју је Исусе пружио, и можемо рећи постаће праведна. Правда, склад у делима са законом божјим јест обележје побожног човека из старог завета, који не беше још примио обновљајући Дух божји; то још није особени знак оне душе, што је ступила у небеско царство. Она ће бити... света? Но светост би могла једино Богу служити, а душа може ову службу без воље и љубави обављати. Она ће постати чиста. Мислили се овде она чистота, коју ћемо ми постићи у очима Божјим тиме, што његову реч као најсветије благо примамо и у нашој памети јасну и непромењену чувамо? Никако. Ми ћемо бити *чистог срца*. Наше срце, наша унутарња природа овај извор свих наших злих мисли¹⁾, ово огњиште свих наших страсти очистиће се од својих пега и мрља огњем свога светог Духа. Оно ће бити чисто? Не Оно то треба да буде, но да ли ће то овде доле постићи? Треба ли да ја на то одговорим из свог рођеног искуства? Колико је прохујало година, од како си ме Ти уверио о мом сиромаштву и у своје

царство увео и примио! и још је срце моје пуно себичности, чувствених страсти и лукавства... Јесам ли ја узор вере, и је ли мој духовни живот мерило очашћавајуће силе твоје свете речи. . . Посрамљен застирем своје лице и помишљам на Марију Магдалену. Она ми казује, да се срце, и ако је окаљано земаљским страстима, са свим опет може очистити Твојим опроштењем и светим Духом Твојим. Мислим и на Савла. Он ми вели, да и најсујетнији и најокоренији фарисеј твојом благодаћу може постићи срце као кристал чисто и прозачно. А особито посматрам Тебе, Сине човечји, и на Теби се учим, да човек може дотле доћи, да ништа више не тежи — да говори или чини — него што му Бог казује. О Ти уједно човечанска и божанска чистото Спаситеља мога! Када

Тебе посматрам, тад саснајем, каквој је чистоти душа моја позвана; па док се Теби дивим, гајим најтоплију жељу, да се с Тобом сјединим.

Какву неисказану радост мора да осећа душа, која је, очишћена од свих својих пега крвљу Твојом Спаситељу, за грех са свим умрла и теби се једино предала! Она живи и обитава у Твојој светлости, она слуша глас Божји, она у тами гледа св. лице Његово. Она би Га и јасно видети могла, кад би се опростити могла свог смртног тела и свог греха. Онда би Га и она видеала, као што га Ти већ овде доле гледаше. Ти, који си сам чистота, као што ће га она у вечности гледати, кад Бог у њој све буде¹⁾.

¹⁾ 1 Кор. 15. 28.

(Свршиће се).

Религијозно-морални листићи.

Намијењено правословној српској младежи и сваком хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

(Наставак)

VII. Сјећајте се, дјецо, пете заповиједи

Поштуј оца твога и матер твоју, да ти добро буде и да дугољетан будеш на земљи. Пета заповијед Божија.

Дјецо, слушајте своје родитеље у Господу, јер то је право. *Поштуј оца твога и матер твоју* — То је прва заповијед с обећањем: *да ти добро буде и да дугољетан будеш на земљи* (Ефс. 6, 1—3). Господ је узвисио оца над дјецом, и утврдио суд матере над синовима. Ко поштује оца, тај ће се очистити од гријеха, а ко уважава матер своју, тај стјече блага. Ко поштује оца, имаће радост од дјеце своје, и на дан молитве своје услишаће се. Ко уважаује оца, биће дуговјечан, а који слуша Господа, успокојиће матер своју. Ко се боји Господа, тај поштује оца, и

као господарима служи родитељима својим (Сир. 3, 2—7). Свим срцем поштуј оца твога, и не заборављај болова метере твоје. Сјети се, да су те они родили; и што им можеш дати ти, као што су они теби (7, 29—30)? Дјелом и ријечима поштуј оца твога и матер твоју, да те снађе благослов од њих: јер благослов очев утврђује домове дјечије, а клетва материна искорјенује их до темеља. Не тражи славе у срамоти оца твога, јер није слава твоја — срамота очева. Сине! подржи оца твога у старости његовој, и не жалости га у животу његову. Макар да се мало и подјетињи, буди попустљив и не напуштај га доклегод живиш. Јер милосрђе према оцу не ће се заборавити; без обзира на гријехе твоје умножиће ти се

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

благостање. У дан туге мислиће се на тебе, и гријеси твоји растопиће се као лед од топлине (3, 8—10; 12—15). Сјети се оца и матере своје, кад сједиш међу великашима, да се не заборавиш међу њима и не починиш какву глупост (23, 17—18). Ко оставља оца — исто је што и богохулник, и проклет је од Господа, који напушта матер своју (3, 16)! Око, које се руга оцу и не ће да слуша матере, кљуваће гаврани с потока и јести орлићи (Приче 30, 17). Ко краде оца својега и матер своју и говори: „није гријех“, тај је друг крвнику (— 28, 24). — Ево како нас учи св. Писмо о поштовању родитеља. А св. Тихон говори: „сама савјест наша убјеђује нас да с љубављу поштујемо родитеље своје. Свако поштовање подај, хришћанине, онима који те родише, да будеш еретан. Кога ћеш поштовати, ако не родитеље? Родитељи твоји велики су добротвори твоји: указуј им своју достојну благодарност. Сјети се болова и трудова, које поднијеше у твојем васпитању: и буди им за то благодаран. Знај заиста, да ниси никада у стању вратити им добротворства, које ти указаше. Много су те задужили; много си им и ти дужан. За то им указуј твоју срдачну љубав цијелога живота свога, указуј им сваку послушност; а ту послушност памти онда, када ти родитељи налажу нешто, што се слаже са законом Божијим или противно. Стога и апостол налаже дјеци да слушају родитеље своје у Господу: То јест, да их слушају у томе, што није Господу противно. А ако заповиједају нешто, што је противно слову Божијему, то нису поднипошто дужни слушати. О овоме учи Христос син Божији у св. Јеванђељу: *Ко љуби оца или матер више него мене, није мене достојан* (Мат. 10, 37.) — Без њихова савјета и

дозволе не почињи никаква нова дјела, већ увијек тражи од њих савјета и дозвољу. Особито се чувај да их не увриједиш грубим ријечима, него им одговарај са сваком учтивашћу. Ако те за што коре, и ти за цијело знаш, да си крив, признај своју кривицу са смиренашћу, и кротко претрпи казну, јер они те казне за то, да се исправиш и добар будеш. А ако знаш да си невин, и да ти је савјест чиста: тада им докажи своју невиност најучтивије и са сваком смиренашћу, да увиде, да си ти дијете њихово. У биједи и оскудици не остављај их, него им помажи и послужи их, а особито у старости, ако опазиш код њих какву слабост, прикривај их и никоме ништа не говори. Шта више, ако видиш што и саблажњива, строго пази да их не осуђујеш, и другоме да не приповиједаш — Немој се у томе угледати на Хама сина Нојева, који, видјевши голотињу оца својега, изађе на поље и приповиједи браћи својој, већ се угледај на Сима и Јафета, браћу његову, који покрише голотињу оца својега и невидјеше је. Буди дакле и ти, као да нијеси видио, када што опазиш код својих родитеља. Ако поклизнеш и какогод увриједиш своје родитеље, а ти одмах смјерно моли опроштење, да не потпаднеш под суд Божији, јер ако ми морамо од свакога човјека, којега смо увриједили, молити да нам опрости и с њиме се измирујемо, по ријечима Христовим, колико смо више дужни поступити тако с родитељима нашим, које смо дужни и љубити и поштовати више него друге људе.“ — И сви свети Божији угодници пружају нам најљепши примјер послушности према својим родитељима. Довољно је показати Исака, који је, по послушности према оцу своме Авраму, радо му дозволио, да га свеже и положи на жрт-

веник, желећи радије да умре од руке очеве него да му се успротиви. А како су високо поштовали своје родитеље древни људи. Ко је био Соломон? Чувени мудрац, силни цар, па и за њега читамо, да је, кад је дошла к њему мати његова Вирсавија да га моли за неку ствар, устао пред њом и поклонио се и да су поставили престола за метер цареву и она је сјела њему с десне стране. Најпослије, највећи примјер покорности родитељима показао је сам Господ наш Исус Христос, као што нам о томе свједочи св. Јеванђеље; слушајући своју пресвету матер учинио је он и прво чудо своје у Кани Галилејској, претворивши воду у вино. А какав је примјер њежнога старања показао он онда, кад ју је с крета препоручио бризи свога најмилијега ученика, Јована!

Дјецо љубите и поштујте своје родитеље! Благослов родитељски не тоне на води и у ватри не сагоријева. Молитва родитељска не ће допустити да погине човјек — она помаже са дна мора, Колико се дјеце излијечило, колико их мртвих васкрснуло, колико се на пут кајања обратило молитвом родитељском! Блажени Августин, до свога крштења, одавао се са свијем безбрижно грјешним настрадама. Отац његов, као незнабожац, ни мало се није старао да се срце његова сина исправи; но мати, као побожна хришћанка, дубоко је тужила о томе, плакала је и молила се, да би сам Господ ишчупао драго јој дијете из бездне порока. Плакала је, како примјећује сам Августин, више, него што оплакују друге матере смрт своје дјеце: јер је видјела његову духовну смрт. "С дубоком тугом приђе она једному Епискону и испривједивши му своју тугу, замоли га, да се моли Богу за сина. „Иди с миром рече јој

светитељ, поступај тако, као што поступаш сада; није могуће, да би дијете ради толиких суза и молитава погинуло." Ријечи тога пастира остварише се. Августин, чудним начином обраћен у хришћанство, постаде не само радост своје матере него и утјехом цијеле цркве, славним учитељем и чврстим бранитељем њезиних светих истина — ријечима и дјелом. Тако је моћна родитељска молитва код Бога! — А ево један примјер и о томе, како Бог строго казни оне, који не поштују родитеље: један пут доведу к св. Партенију једнога младића, којег мучаше јако нечисти дух. Св. старац, који је својим чудотворним молитвама лијечио болне кад би само погледао на страдалнике, без икакве просбе с њихове стране, — сад, погледавши на младога човјека, окрену се од њега с негодовањем. Родитељи бјесновитога, клецајући пред светитељем, мољаху га са сузама да се смиљује њихову сину и да га ослободи од велике несреће; но Партеније одговори: „син ваш није достојан излечења; јер је дух мучитељ дат њему за то, што је он вас погубио.“ И само из љубави према остарјелим родитељима, и на њихову постојану сузну просбу — и на скоро — пристаде св. старац да се помоли Богу за младића, и тијем га избави од страшнога мучења. Праведно говори св. Тихон, да су таква дјеца, или шта више изроди, гнусни. Слово Божије изриче њима грозно проклетство: *проклет даје који би ружио оца својега или матер своју (Второз. 27. 16)*; и по закону Мојсијеву такви би се предавали смрти (тамо).

„И тако, чувај се хришћанине, да не вријеђаш родитеље своје, — савјетује тај исти светитељ, — да не осјетиш на себи руке Божије. Ми немамо послужења Бога већих добротинитеља до ли родитеља.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Страшно је бити њима незахвалан. При томе знај: какав ти будеш према својим родитељима, таква ће бити и дјеца твоја

према теби, по ријечима Христовијем: *каковом мјером мјерите, онаком ће вам се мјерити.* (Матт. 7. 2).

(Наставиће се).

Четири путевође добром животу: страх божији, мудрост, трезвеност и рад.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак).

Никола. Не могу да појмим то, зашто је то у нашег руског народа у Галицији таква рђава нарав, да се не брине о себи, као други људи? Кад прођем кроз Винику, или кроз какву немачку насеобину и овуда околу Калуша и даље, ја видим, да Немац има сасвим уредну собу, уредан амбар за жито, на авлији бунар, код куће има и воћњак и врт заграђен добрим плотом, да је у њега, као што сам одавна рекао, све боље од нашега. Зашто не видим то у нашим руским селима, ма да и код нас где-где по селима није било робије, ма да је и код нас где-где било школа и скоро сви су ови млађи људи писмени?

Онуфрије. Зашто? За то, што се у нашег галичко-руског народа вековима утврдила нарав: да се не брине о том, шта ће бити сутра, једва проживи данашњи дан. Јер прошла, стара времена наша била су сасвим грозна. Код куће је пропао од јаке невоље, пољска властела с њим су радила, што су хтјела, а овде још не беху дошли туђинци, Турци и Татари. Јеси видио, синко, оне брежуљке — гробове, у њима су татарске, турске, па и наших отаца кости. Запитај те гробове и казаће ти! „тешко је било живити у стара времена, кад су по овим крајевима рикале орде татарске.“ Ти си видио можда кад скакавца и знаш, како се они спустило као црни облак на њиви, за једну ноћ сажењу све до последњег класа, до по-

следње травчице, устанеш ујутру и одеш да видиш, а место класа и траве видиш једину црну земљу. Таковим пак безбројним облацима налетаху на нас у старо време Татари; убијали су све живе, одводили народ у пљен, ропство, грабили су све без милости, а што нису могли узети и понети са собом, то су палили и уништили, остављајући за собом пустош, праву пустињу. Где су били градови и села, тамо си могао видети после татарског опустошења само пенео. Али ето устукнуо је татарски по том, — народ, који је спасао душу своју, сакривајући се у шуме, и брегове, у ритове и неприступна блата и мочвари, враћа се на остављена зграшита. Шта је знао да ради? Сиромах сељанин подигао на брзу руку некакву колебицу налик на шатор, и тако је живио, јер сваки је мислио: зашто да градим добру кућу, зашто да се бринем, и трудим и да издам последњу крајцару на газдинство, кад ће, можда за месец, за по године или за годину дана, опет навалити Татари и све ће ми то узети и разграбити? А ето Татари газдоваше у нашој руској земљи не годину дана или две, него око 400 година! За то је наш народ и научио: да живи од дана до дана, зарадио би само за данас, а сутра како Бог даде. Зато сељак наш, који је имућан, не сагради себи кућу као што немци: као што се отац његов, и прамдеда, тако се и он

родио и одрастао у тесној и мрачној собици, он је заволео ту собицу, као што сви ми волемо своје рођено, ма да оно није лепо, и није добро, наиме за то, што је оно његово рођено и то је већ ушло у крв нашем галицко руском-народу. Ми показујемо на Немце и хвалимо их, чудимо се том, да су им собе и зграде простране, да сваки има у авлији бунар, уз кућу врт и др. Али то су наслеђили и они од дедова и прамдедова. Којим начином? Ево овим: кад су нас Татари убијали, арали и палили, — Немци су седнели на миру у својој земљи, живили као бубрег у доју, живили су и науживали се. Па и 200 година натраг, кад су Турци дошли под сам Беч, Немци их нису могли одбити, него је опет наш народ пролио крв своју зато, да Немцима буде мира и добра. Теби је добро и знано како је тада пољски краљ Собјески био у тој војни и сломио турску силу. А ко се борио пад барјаком Собјескога? Наши Руси! Лако је сад Немцима, да се смеју нашем незнању, нашој сиротињи, лако је немачким досељеницима подизати и заводити добар ред у газдинству, кад нису познали татарску најезду, па и овај пут, кад су Турци захватили, један део Немачке земље, наша их је, славенска рука спасла од ропства, под ком смо ми страдали читаве векове.

Никола. Али мени ипак није поњатно, зашто се и сад не стара наш народ да се подиже и напредује, кад су Татари већ давно престали да нападају на наш крај, кад им је моћ на векове сломијена?

Онуфврије. Татара је нестало, а навика је остала. До доласка татарске орде наш је народ био, чуј добро, разумнији, бољи и вреднији од Немаца; али за тим нуждом, сиротињом, глађу, голотињом, грабљењем паљењем, што је поднео од Татара, уби-

јена му је воља к раду; и то прелази с колена на колена и ево прешла је та воља, управо невоља и на наше поколење и живи у њему до данас. То се примећује не само у сељака и варошанина, него и у људи вишег звања. Рада, посла сви се ми бојимо и стидимо. Види, на пример, наше свештенике. Ко од њих има неколико синова, сваки ти се то труди да га протури за свештеника, ма да у свакога није за то глава, а такође и воља. Дати сина на занат, на трговину — срамота је. Немац за такав стид и срамоту не зна: Немац, ма да је човек врло богат, једнога сина да за занатлију, другога за трговца, трећег, који је даровит, шиље на више науке, да би могао бити инџинир или чиновник или официр или свештеник. Ниједан занат, ма какав рад, не држи се за срамоту. Ја сам то видео и знам. Послали ме једанпут из уреда у град, да однесем неке папире великом неком чиновнику, а тај је био Немац, прави Немац. Тако дођем у град и одем у управу, где је он био назорник, тек што сам помислио, код кога би се известио за њега, — видим, иде ми на сусрет неки човек, на очима баш није лепо одевен, сикира му у руци, на њему кецеља, руке упрљане са фарбом, — није ли то столар или други какав мајстор? — Молим вас, рекох, јели дома господин начелник? — „Дома је“, одговори. — А како би могао код њега ући? — „Па ето, рече, ја сам, кога тражите.“ Ја готово нисам веровао, али он узе папире и поведе ме у кућу. Видим собе госпоцке, као што приличи таком господину, но он је прошао са мном кроз те собе и одвео ме је у неку столарску радионицу и тамо је сео да чита папире, што сам донео. Ја се чудим, — како је проста радионица: пањ за тесање, сикире, длета, бургије и сврдла, шарафи, астал;

седи поред мене са засуканим рукавима до лаката, на горњем капуту флека од туткала, удара на фарбу, — столар, прави столар! — На што вам све то господине? — запитах. Ваша милост има плату, ви радите главом, мучите се књигама. На што вашој милости тим простим радом убијати здравље? „Сасвим на против, одговори, мој драги. Ова ме радња и држи на свету. Сваки дан у одређене сате ја

радим овде, и за то сам здрав, па и не падне ми на ум, да идем од куће и тражим макакве забаве.“ — А наша господа рекох, Пољаци и Руси, стидили би се такове радње. — „Код нас, одговори, у нашој Немачкој нико се не стиди рада, ма какав био; напротив, ко зна ма какав занат, тај сматра то за чест. Такав је код нас обичај!“

(Свршиће се.)

Беседе о Молитви Господњој.

За народ превео Григорије А. Николић, свештеник у Митровици.

(Наставак.)

Беседа V. О трећем прошењу.

Да бѣдетъ воля Твоа, аки на небеси и на земљи.

То је треће прошење молитве Господње. Српски гласи овако: „Оче наш Небески! Нека буде воља твоја, како на небу, тако и на земљи!“ У првим двома прошењима молитве Господње молили смо се Оцу нашем Небеском, да нам дарује живот праведни и побожни и царство Небеско. Но ми знамо, брећо, да ако чинимо вољу своју и живимо како се нама хоће, да не ћемо достигнути живота праведнога и побожнога, а по овом не ћемо добити ни царства Небескога. Јер је наша воља, од времена пада првога човека, повређена, услед чега сваки помисља у срцу свом свагда само зло (1. Књ. Мојсеј, 6, 5.); наша воља често бива противна вољи Божјој.

На пример: шта наша воља хоће? Нама би се хтело: 1.) живети без бриге, свагда сретно и весело. На против реч Божја говори: *са знојем лица свога јешћеш хлеб* (1. Књ. Мојсеј, 3, 19); *кроз многе невоље ваља нам ући у царство Божје* (Дел. ап. 14, 22) и: *тешко вама који се смијеште сад: јер ћете заплакати и заридати* (Лук. 6, 25); нама би се хтело да смо богати, да имамо у свему задовољство, шта више изобиље; нама би се хтело да смо код свију у части, у поштовању. На против реч Божја навешћује нам за све то тешкоће: *тешко вама богати: јер сте већ примили утешу своју; тешко вама сити сад: јер ћете огладнети* (Лук. 6, 24—25);

тешко је богатоме ући у царство Небеско (Мат. 19, 23). И против честољубља реч Божја говори: *тешко вама кад стану сви добро говорити за вама* (Лук. 6, 26); напротив: *благо вама који сте сиромашни духом, то јест који сте смирени: благо вама, кад на вас људи омрзну . . . и осрамоте и разгласе име ваше као зло Сина ради Човјечјега* (Лук. 6, 20, 22). Најпосле нама би се хтело живети свагда на слободи, ни мало себе да стеснимо и ни у чем да се умалимо. На против реч Божја говори: *да су широка врата и пуш што воде у пропаст, а у животи вечни вобе уска врата и тесан пуш* (Мат. 7, 13—14), и да смо по овоме дужни *растињати тело своје са сластима и жељама* (Гал. 5, 24), то јест ићи против самих себе, поступати са свим против својих грешних жеља.

Дакле, видите, браћо моја, каква је воља наша, и каква је воља Божја! Оне су противне једна другој. По овоме ако живимо по својој вољи, то ћемо, очевидно је, грешити, и дакле не само не ћемо добити царства Небескога, него што више изгубићемо и временито — земаљско добро; јер грех је узрок не само вечнога нашега зла, него и свију временитих наших неудаћа. Међу тим воља Божја, било у закону Божјем откривена, или откривајући нам се у разним околностима нашега живота, јесте воља свагда *блага и угодна и савршена* (Рим. 12, 2). За што? Прво, за то, што је Господ премудар: Он зна, шта нам је потребно, шта нам може служити како временитом нашем добру, тако и вечном

нашем спасењу. Друго, Господ је благ: *Он не ће да умре безбожник, него хоће да се сви спасу и да дођу у познање истине* (Језекил 33, 11. 1. Тим. 2, 4). По овом, браћо, све оно, што нам Господ заповеда у свом закону, и што нам шаље у животу, срећу или несрећу *све је то веома добро*, савршено благо и заиста ће послужити како за временито наше добро, тако и за вечно наше спасење. (1. Књ. Мојсеј. 1, 31; 1. Тим. 4, 8). Дакле Господ наш Исус Христос речима — *да вѣдет воља Твоја* — учи нас, браћо мила, молити оца нашег небескога, да нам помогне одрећи се своје воље, грешне и убитачне (пошто је то одречење врло тешко дело за наше тело, и једним човечјим силама не може бити извршено), и да би нас научио у свему покоравати се његовој вољи, благој, савршеној.

Речима — *даkw на небеси и на земљи* — које су додате трећем прошењу молитве Господње, молимо Оца нашег Небескога, да би Он нашу покорност Његовој вољи покорио тако, да од Његове свете воље никад не одступимо и Његов свети закон никад да не нарушимо. На име да би нам даровао тако исто свето и без престанка испуњавати вољу Божју, као што је свето и без престанка испуњавају на небесима, то јест Анђели Божји. Ми људи смо нестални у својим добрим наклоностима, *за неко време* ми испуњавамо закон Божји, но дође ли на нас каква *нѣчаст* или искушење, и ми *одпадамо* од закона Божјега (Лук. 8, 13). А Анђели Божји свагда и у свачем испуњавају вољу Божју. Они су имали велико искушење у оно време, кад је устала против Бога деница, поставши после ђаволом; но они се не саблазнише тиме и остадоше верни Богу; за то их је Господ и наградио таквом сталношћу у испуњавању Његове воље, да сад већ они не могу ни сагрешити. По овим се речима — *даkw на небеси и на земљи* — ми молимо Оца нашег Небескога да утврди и нас у испуњавању Његове воље тако исто, као што је и Анђеле, да се не спотакнемо о камен саблазни, него свагда и у свачем да смо верни Његовој светој вољи и Његовом светом закону.

Дакле, браћо моја мила, цело треће прошење молитве Господње имаће овакво значење: „Оче наш Небески! Нека буде у свачему Твоја воља, како на небу тако и на земљи! Како је Теби угодно, тако и поступај с нама! А нама

грешнима не дај да чинимо по нашој неправедној вољи, него учини да свагда творимо вољу Твоју, благу и савршену; и утврди ту нашу покорност Твојој свеблагој вољи, да никада не погрешимо против Твога светог закона, напротив да га испуњавамо тако исто свето и без престанка, као што га свето и без престанка испуњавају *силни крепошћу Анђели* на небесима (Пс. 102, 20). Амин.

Беседа VI. О четвртом прошењу.

Хлебъ нашъ насѣщныи даждь намъ днесь.

Тако гласи четврто прошење молитве Господње. Овде под речју — *насѣщныи* — разумева се хлеб потребни за наше биће и одржање без којег је тешко живети; а реч — *днесь* — значи: за данас — на данашњи дан. По овоме четврто прошење молитве Господње може се српски казати овако: „Оче наш небески! Дај нам хлеба, потребнога за наше биће и одржање за данас“.

Из молитве Господње научили смо се пре свега молити од Бога блага духовних: *царства Божјега и правде Његове* (Мат. 6, 33). Но сад у четвртом прошењу молитве Господње Исус Христос обраћа нашу пажњу и на тело, заповеда нам молити Оца нашег Небескога, да Он задовољи и животним нашим потребама, само најпотребнијим.

Под речју — *хлебъ насѣщныи* — разумева се не један хлеб, без којег ми битисати не можемо и без пића, без одећа и стана. Дакле речима — *даждь намъ хлебъ насѣщныи* — ми молимо Оца нашег Небеснога да нам дарује све што нам је нужно за живот, без чега живети и опетати не можемо: и јело, и пиће, и одећа, и стан.

Обратимо, браћо, особиту нашу пажњу на израз: хлеб насушни, то јест потребни за одржање живота нашега. Дакле по заповести Господњој, ми смо дужни бринути се и молити се Богу не о многом земаљском, него тек о најпотребнијем, без чега већ и битисати не можемо. А највише нашу пажњу и наше бриге треба да обратимо на нашу душу; *није ли душа прешешнија од јела*, говори Исус Христос на другом месту, *и шело од одећа* (Мат. 6, 25)? По овоме *Каква је корист човеку, ако сав свеш добије, а души својој науди* (Мат. 16, 26)? *Не бринише се дакле говорећи: шта ћемо јести, или шта ћемо*

www.izvorni.org
 ишли чим ћемо се оденути! Јер све ово незнабошци ишту: а зна и отац Ваш Небесни да вама треба све ово. Него ишлиште најпре царства Божјега и правде Његове, и ово ће вам се све дати (Мат. 6, 31—33).

Ево, браћо моја, како ограничава Господ нашу бригу о животним потребама! А по овоме ваља и да се молимо Богу само о најпотребнијем, без чега већ тешко је опстати. А што се тиче довољности, или изобиља у земаљским благима, која служе не толико за задовољење наших неопходних нужда, колико за уживања, то је нужно дати то Богу. Онима који пре свега усрдно ишту царства Божјега и правде Његове, Господ може даровати и изобиље блага земаљских, као што је на пример даровао праведнима Авраму, Исаку и Јакову, као што је благословио последње дане многострадалнога Јава; но ако нам се такво изобиље блага земаљски не буде дало, то се не смемо због тога жалостити, напротив тим лакше и више ваља да се бринемо о спасењу своје душе.

Речју — **днесь**, — то јест на данашњи дан, Исус Христос још више даје разумети, да не ваља бринути се преко мере о земаљском благу за будућност. Много ли нам треба за један само дан? Свакако, не много. Тако су дужне бити мале и у опште наше бриге о животним потребама, у упоређењу са бригама о спасењу своје душе. Душа је наша бесмртна, а телесни наш живот је смртан — за времена: ми га се можемо лишити шта више данас; по овоме хоће ли паметно бити са немиром да се бринемо о земаљским благима на многе године, кад ће можда ову ноћ узети нашу душу од нас, а оно, што смо приправили, коме ће остати (Лук. 12, 20)? Дакле сву нашу будућност предајмо вољи Божјој, уздајмо се на Господа, а не на богатство.

У осталом, ако смо, по заповести Господњој, дужни да се бринемо и да се молимо Богу о земаљским потребама само за данашњи дан; то из тога не излази то, да смо дужни и да радимо за један само данашњи дан, дакле врло мало. Не, радити смо дужни ревно и без престанка, ма да би плодови радова наших преостали на дуго и у будућности. А дужни смо радити и трудити се не с том намером, да слично безумном богаташу, који се спомиње у Јеванђељу, можемо рећи својој души: *душо, имаш много*

имање на много година: почивај, једи, ишј, весели се (Лук. 12, 19). Јер ми нисмо осведочени и сигурни, да ћемо живи дочекати сутрашњи дан; а дужни смо радити и трудити се, међу осталим, и због самога рада и труда, пошто је рад телесни сам у себи спасоносан. Рад је, прво, потребан за нас, као Божје назначење палом човеку: *у зноју лица својега јешћеш хлеб* (1 књ. Мојсеј. 3, 9); друго, ми смо дужни радити и трудити се да избегавамо леност, која је мати порока; треће, од трудовâ руку својих можемо добро чинити ближњима. У свима тим одношајима сами наши телесни радови обратиће се у бригу о нашој души. Тако, браћо, ми можемо радити и трудити се, сасвим непомишљајући о томе, да дуго живимо. Међу тим, у случају да нам се живот наш продужи, од таковог нашег трудољубља биће у нас и за себе саме оно, чим би могли одржавати свој живот. — *Ради као да ћеш сто година живљети, а моли се Богу као да ћеш сутра умрети* говори нам и наша српска пословица.

Дакле у четвртом прошењу молитве Господње Исус Христос учи нас да се бринемо и да се молимо Богу о животним потребама, само о најнужнијим, и при том само за данас.

Не може ли се још шта молити под именом *насушнога хлеба*? Може се, и треба, браћо. Човек се састоји из тела и душе. Као што је за тело потребна храна, без које оно не може одржати се, тако исто и за душу потребна је храна своје врсте, без које она не може продужити свога духовнога живота. По овоме ако смо се молили оцу нашем Небескоме да дарује насушнога хлеба нашем телу, то, пошто је душа много важнија од тела, тим више ми можемо и дужни смо молити за душу насушнога хлеба. Такова наша молитва, о хлебу насушном за душу, и биће врло природна после тога, кад смо се у првим трима прошењима молитве Господње помолили оцу нашем Небескоме, да нам дарује у опште живота праведнога и побожнога. Ми смо молили себи у Господа живота праведнога и побожнога, и Господ по обећању свом (Јов. 14, 13), свакако ће нам га дати; но тај праведни и побожни живот не може се продужити, ако се не буде одржавао своје врсте јелом и пићем. О том баш духовном јелу и о том баш духовном пићу и дужни смо сада молити се Оцу нашем Небескоме, заједно са молитвом о даровању насушнога хлеба нашем телу.

Па какав може бити хлеб, и какво може бити пиће за нашу душу? То је, прво, реч Божја. Да је реч Божја заиста храна за нашу душу, то се види из речи самога Исуса Христа. Он је рекао: *не живи човек о самом хлебу, но о свакој речи, која излази из уста Божјих* (Мат. 4, 4). *Благо онима, који слушају реч Божју и држе је* (Лук. 11, 28). Ко усрдно слуша реч Божју, од тога се реч Божја неће вратити Богу празна, докле не сврши све што хоће (Исаија 55, 11). Реч Божја насићава душу онога, који усрдно слуша, добрим мислима, побожним осећајима; разгрева његово срце љубављу к Богу и ближњима, оживљава његове духовне силе и побеђује у њему ревност ка добрим делима зарад славе Божје и на спасење своје и ближњих. Друго, јелом и пићем за душу нарочито служи тело и крв Исуса Христа у тајни причешћа. О овом Сам Господ наш Исус Христос говори: *Тело је моје право јело и крв моја право пиће. Који једе моје тело и пије моју крв има животи вечни. Ако не једете тела сина човјечјег и не пијете крви његове, неће те имати живота у себи* (Јов. 6, 53—55).

Дакле, браћо љубазна, кад се молимо Оцу нашем небеском о даровању нашој души насушнога хлеба, тада Га тим самим молимо, да нам

Он милостиви дарује могућност што је могуће чешће да слушамо реч Божју и да се поучавамо у њој; да нам *отвори ум да разумемо писмо* (Лук. 24, 45), и да реч Његова не буде празна у нама, на против да буде *жива и јака* (Јевр. 4, 12), падајући на нашу душу, да би се укоренила у њој и донела род врлина (Марк. 4, 20). На исти начин молимо Оца нашег небескога, да нам Он дарује могућност и што је могуће чешће да приступамо трпези Христовој, да се причешћујемо Његовог најсветијег тела и Његове најсветије крви, и да нам ово причешће служи не на суд или осуду, него на опрошћење грехова и на живот вечни.

Цело пак четврто прошење молитве Господње имаће оваково значење: „Оче наш Небески! Даруј нам хлеба и свега, што је за нас поглавито потребно у животу, на један данашњи дан. А што се тиче будућности, управо довољности и изобиља у животним благама, то ми остављамо Твојој свеблагој и савршеној вољи. А особито, Оче наш Небески, не лиши нашу душу насушнога хлеба: храни ју Твојим Божанственим речима, и светим Телом и чистом Крвљу Твога Јединороднога Сина Господа нашега Исуса Христа“. Амин.

Мртвачки обичаји и обреди код јужнијех Словена прије и сада.

Говор Вида Вулетића-Вукасовића на конгресу Фолк Лоре у Чикагу.*)

Особито је код Југослављана много славна пучка предаја (традиција), те се иста свагдано понавља (а навластито код Србаља, великодушнога и јуначкога народа), а понавља је гуслар уз гусле и приповједач причањем. Много је народнијех пјесама и приповједака даровао свијету и књизи Вук Стефановић-Караџић, српски филозоф, те је први почео да ради на тој красној њиви љуцкога знања. Југослављани заузимају Балкан, бива на истоку

су Бугари, Србљи се протежу с истока к југу, Хрвати и Словенци к западу. Споменуто се племена међусобно спајају, особито Србљи и Хрвати, те имају готово сличне обичаје, у главни скуп, бива у Југослављане. У последње је доба постала баш нека разлика између тијех племена, особито између Србаља и Хрвата, ал' је тому баш криво политичко странчарење и њекакав вјерски фанатизам, т. ј. Србаљ је понајбоље присташа источне цркве

*) Дне 11. јула 1893. у 10 сати пр. п. предавао је г. Вид Вулетић-Вукасовић у Чикагу у палачи умјетности у великој дворани Вашингтон, те је по прилици овако поздравно Американце: — Кад сам отишао из домовине, с красијех обала Сињег мора, моја су ми браћа Југослављани наредили као аманет, да клекнем на ову слободну земљу, те да ју пољубим ватренијем пољупцем и да донесем искрени поздрав Америци, мајци слободе и напретка. Ово је поздрав јуначкога народа, који је квасио Балкан невином крвљу, борећи се проти варвару Турчину пунијех пет вијекова, а да сачува своје светиње и своје обичаје. Највише ме пече, да сам нијем пред тако узвишеном скупштином, ал' срце поје пјесму љубави, те кличе: „Слава Америци, препородитељици вијека!“ Било је бурно одобравање. Тумачио је бесједе Мр. Флетчер С. Басет, предсејдник, проф. Вел. Ј. Кнап а у другој сједници мис. Кутлер. (В. Чикаго — 22. Јуна, бр. 45 год. 1893.).

православне —, а Хрват западне или римо-католичке. — Ипак, уз сва премећања, паметан и проницао народословац види на словинском југу цигли славјански народ, ако и под различитијем племенскијем именима, ал' та су се племена одњихала у једној те истој кољевци. — Особито су Југослављани частили своје покојнике, па је с тога на Балкану хиљада и хиљада огромнијех споменика, бива стећака. Под овијем нарешенијем споменицима почивају славјански јунаци. Највећи је број споменутијех споменика у Босни и Херцеговини, а то су земље сада под управом аустро-угарске владе, те је ту стотина некрополâ.

Стећци почимљу од шестогa вијека посл. Христа, ал' их је много од XII-а до XIV-а виј. баш за индипендентне народне доби у Босни, а већ им је вријеме пропадања у XVIII-м виј., те се онда уздижу просте гробнице уз средње и малене крстове.

Ове су огромне споменике подизали својијем покојницима, тако прозвани, присташе народне босанске цркве, те је била позната у свијету, особито на западу, као Богумилска, Патаренска и т. д., а између себе су се присташе само звали Браћом или Христијанима. Црква босанска слободно није била маникејска, али су јој пред свијетом пришили тај гријех Латини и Византинци, а то с тога, јербо свештеници цркве босанске нијесу хоћели понипошто да прихвате у свету службу грчкога нити латинскога језика, па ни обредâ дугијех и превијанијех, бива, хоћели су да се клањају Богу у духу и у истини. — У средњему је вијеку доста народâ упало у грдне претсуде, те су тако свету вјеру Христову, свијетлу као жарко сунце, изобличили својом маштанјом, а у те је народе донекле убројити

и присташе Босанске цркве, који су напунили чисту вјеру претсудама невидљива свијета, те су тако обожавали неке скривите или тајне моћи и борили се проти њима постом и молитвом, да би душа послѣ смрти прешла у свјетлост . . . . . Особито су штовали покојнике, чије су душе прешле у свјетлост, те су им подизали споменике, а ти су се споменици дијелили: на домаће или властите, бива на својој племенитој земљи — за појединога јунака, па за читаву породицу, на племенитој земљи, а онда опће некрополе. Ови су монолити (ками) огромни: стотина је тонелата у комаду, те их је често и до четрдесет тисућа килограма у циглому камену, а то је камење већином искресано од вапненца. С прва су Југослављани нашли у Босни и Херцеговини римскијех саркофага, те их се и дан данашњи искапа, па су по саркофазима кресали стећке, што су барем у облику неко опонашање споменутијех саркофага, а то се види по приподоби.

Најзнаменитије је за Фолк-Лористу, што је споменик пун слика, те нам' приказује мртвачке обичаје и обреде, на све четири стране, гдје су укресане кармине. Тај је обред трајао седам данâ, па се још звао седмине. Овдје ми је споменути, да је обично на споменику укресано мртвачко коло, а то се коло играло с наопака. У колу је било мушкијех и женскијех, а то вазда на лих, н. п. тројица, седмерица. Осим обреда, ту је укресано и згодâ из покојникова живота, а по тому се зна како је био велик јунак и жесток ловац, те је то било најмилије занимање, у средњему вијеку, господе феудалаца, па у опће свијех слободнијех људи. Покојник је на коњу, а у руци му сокџица. На другијем споменицима наперио је бојно копље, те се бори на мејдану

проти свому такмацу. Још ти јунак, на другијем споменицима, лети на коњу, уз вијерне псе, за јеленима или насрће на вепра и т. д. На споменику је усјечено различитијех слика, то јеленâ, дивокозâ, вепарâ, соколовâ, паса и т. д. Над ногама, или над покојниковом главом, укресана је тарга или штитац, а за штитом је мач или сабља, као покојниково племићко знамење или само као трофеј, баш како се то обичавало за цара Фридрика Риџоброга, великога турнирскога мајстора.

Ово су споменици властеле, властеличића и племенитијех, т. ј. подизали су их сви племићи или феудална господа, а народ се је копао око цркве, те би по могућности укресао на ками или на билигу оруђе свога занимања; осим тога, ружицу, јелицу и т. д.

Навластито су присташе босанске цркве, како сам то казао, дизали таке споменике, што их народ сада зове: стећци, грчке плоче, ками, биљези, машети, и т. д. Ипак није нам' овдје искључити и присташе римске цркве, те и византинске, па још и сљедбенике (дакако, Слављане) исламизма, јер су и они подизали сличне монолите, али само у последње доба. Таки су споменици понајвише крстови, равне плоче или стећци попут малена обелиска.

На мало је споменика, жалибоже, ударен натпис, па у некрополи, гдје је двјеста или триста стећака, једва ћеш наћи два или три натписа. Натпис је словинскијем језиком, а под писменима старо-босанскијем, како се то види по ђак-симилу. Натписи су лаконички, те се у њима зрцали љубав прама Богу, прама народу и прама јунаштву. Из неколико утарака (готово из двјеста) натписа, што сам их преписао у Босни, у Херцеговини и т. д., лако ће се схватити изворни епиграмички слог тијех натписа.

Ево примјера:

Си билиг | постави госпоја Вукава с моими добрими, живу ми вјерно служаше и мртву ми послужи.

Бих | живому рад, | а мрт | ва сарани. | —

Јунак ће о себи: — У тои време најболи муж | у Дубравах | бих. | — А на другому је споменику: Молу ти се братио и господо, немојте ми кости претресати.

И молу вас, не наступајте на ме: ја сам бил | како ви јесте; ви ћете бити како сам ја. — Асе гроб | доброга раба Миотинића, придите братие и њадите.

Клет | и проклет | ко ће крети у ме.

Проклет | ко ће туђин | лећи веће негово племе.

Ко ће си билиг | убити, погуби га Бог.

Ко ће писаније сие погубити, проклет Богом. |

Ко би то потр | л | да је проклет | оцем, | сином | и духом светим. |

Овдиер хоче ове кости.

Молу се Боже, помилуи ме милости тве.

На другијем је споменицима написано на похвалу покојника:

Добри јунак | — похвалими јунак | добри јунак | и чоек | — добри витез. |

О некоме јунаку овако завршује натпис:

Кои немолаше ниеднога чловка так могна.

Друговгдје је овако просто:

Асе лежи Иваниш | Комлиновић. |

Сие лежи добри Радое | син воеводе Стипана.

В | име Бога, асе лежи раб | божи кнез | Радослав | Ширинић. |

Дај ми Боже кр | стијанску милост своју.

Се кућа Милутнна Маројевића и негове жене Владисаве и нију дитце.

Особито је јужному Слављанину света родна земља, племенита земља његовијех дједова, па је ето овако ударено на много споменика:

Овд | легах | на свои племенитои.

Асе лежи Витко на свом | племенитом. |

Добри витез | на свои баштини.

— На свршетку се натписа спомиње ко ставља споменик, н. пр.:

Асе зламение кнеза Радоја, Великога кнеза Босанскога, а постави ега син | негов | кнез | Радич | з божиом помоћју и своих | вјерњех, | а сином | ни с дружином | ином | помоћију, него сам | стави.

Ва име Бога доброга! Се зида Михал | свому господину кнезу Вуку.

Асе лежи Радоје Пригоевић | Обрадовић, | а постави биљег мати Традисава.

Се лежи Михал | Веселиновић |, а постависта на н | н камен | три брата.

Постави негових | седам | синова камн | билиг. |

Постављач или даривалац споменика употребљава на истому ове ријечи: сијече и писа. Ево примјера:

А на н | усиче ками негов | воевода Миотош | сл Лужица божиом | помоћју и кнеза Павла милостоју који укупа Влатка помену Бога.

Много су пута споменути ови народни резбари, каменари и епиграматисти, а на истоме споменику, то називом ковач, те би тај назив приђели имену, н. пр. Радое ковач | — чинио ми Огост | ковач | — Грубаћ | ковач | — Пише лик | ови Семорад | Болашин | Богачић | — Вукатин | дијак. |

На споменику њекога потурице од породице српскога деспота Вука Бранковића, овако ће епиграматиста кршћанин са страхом: —

А погибе на боју деспотову. А си билиг | Мамута Бранковића на свои баштини на Претрову полу — да е благосовена рука која сиече и писа †

— Да би тај славни конгрес тачно схватио старобосанске натписе, до дужности ми је, да наведем три у цијелини:

† Асе лежи Радивои Илић | из Раме Ковачеполанин. |

† В | име оца и сина и светаго Духа амин— | —

Се лежи Вигн | Милошевић. | Служи бану Стипану и краљу Твртку и краљу Дабиши и кралици Груби и краља Остоју. У то врме доиде свади се Остоја крал | с Херцегом | и Босном | и на Угре | пое Остоја. То врме мене Вигна доиде кончина и легах | на свом племенитом | под кочерином | и молу вас ненаступайте на ме: ја сам | бил | како ви есте, а ви ћете бити каков | сам | ја.

† Ва име отца и сина и светаго Духа амин. | Се лежи кнез | Батић | на свое земли на племенитои, милости божиом | и славнога господина краља Твр | ка¹) кнез Босански на Високом. | Се поболих | на Дубокоме, ме дн | доиде. Си билиг | постави госпоја Вукава с моими добрими, живу ми вјерно служаше и мртву ми послужи.

Споменика је и без икаква символичкога знака и уреса, него је на истијем стећцима каткада укресано кука, т. ј. спиралнијех уреса, па и пруга.

¹) В. печат краља Твртка Твртковића под I. — Усп. Словинац, IV. — 1881. — бр. 11.

Како ћемо да повратимо у народу стару побожност.

(Наставак).

3. Ваља да подигнемо манастире. Свак, ко буде ово читао, знаће, шта су манастири били цијелог средњег вијека по свој Европи, а у нас православних људи, можемо рећи, до скоро. Калуђери су били скоро једини учитељи. Манастири су тада били данашње гимназије и универзитети. И по свима српским покрајинама било је од кад је кришћанства и у њима манастира. Кад се Срби доселише у своју нову домовину, а узвишена Христова наука још више оплемени њихово племенито срце, почеше и они подизати храмове Творцу, а особито кад дође у Србији на владу кућа Немањића. По примјеру владалаца и други великаши зидаху манастире и цркве. У Србији подиже се: Жича, Студеница, Манасија, а у Св. Гори Хилендар. У нас у Босни и Херцеговини: Озрен, Папраћа, Милешево и црква у Горажди, уз коју је некад била и штампарија. Истина наше народно предање вели, да су и наше манастире зидали Немањићи, али томе се никако не смије вјеровати, особито кад имамо на уму какав је био ондашњи друштвени живот. Но из тога предања видимо баш, како је наш народ у Босни цијенио своје манастире, кад је за њих рекао, да су их Неманићи зидали. Без сваке сумње и босански су владоци и великаши подизали манастире; а што не знамо ко је наше манастире зидао, то су криве политичке прилике, које су у брзо наступиле биле. Непријатељ је све уништио што се могло. Тако су пропале и манастирске листине и хронике, којих је свакако и у Босни било. Ми га поред најкритичнијег „истраживања још не знамо или ко су били они босански „патарени, јеретици и шизматици.“

Манастира је и у нас било некад много више, али је све уништио „зуб времена“. Све их никако не можемо подићи, јер немамо чим. Па подигнемо бар из мртвила оне, који су се до данас очували. Но сад ће ко опет доћи: Чим? Ми се уздамо, да би народ врло радо дао у то име што год може. Манастир сваки ваља да има своју земљу, да може економију водити, а који је без игдје ишта боље га је претворити у парохијанску цркву. Па и остали би нам православни свијет помогао. Е сад кад смо манастир подигли ваља гледати да штедњом и радом пос-

тане имућан. Чим је мало оснажио, не смије бити без школе и то разумије се без основне. У тој школи нека су ко учитељи калуђери, јер молитва и наука њима и приличи, а идући по парохији налази на којешта, што му може његове мисли помутити. Зар не би таква школа пуно учинила побожности. Из храма Божјег улазио би благослов Божји у школу, а дјеца будући народ-развијала би га свуда. Може нас ко прекорити, да имамо језуитски укус. Но сачувај Боже — ми не мислимо да народ учинимо слијепим фанатиком, већ да учинимо народ одан, разумно одан св. православљу.

Нама је осим тога познато, како с некаквим оруђем наш сељак ради зхмљу, а чим пане сељачки сталез, пада и држава, јер је он темељ државној згради. Који би богатији манастир био, ваљало би одмах да отвори школу за *пољску привреду*. Говоре, да би манастир Тавна могао на свом добру издржавати таку школу. Ми то истина не знамо, али ако то не би могао један манастир, могло би их више заједнички. Истина и држава се за то доста брине али не може свугдје ди доспије. Па зар не би и тиме много учинили, да се дигне побожност? Народ би дозволио вриједне свећенике, а тиме и вјеру.

Као што рекосмо најприличније је мјесто за калуђере манастир. Они су се одрекли свега свјетскога, па је боље да парохију уступе мирском свећенику који се мора побринути за жену и дјецу. Нек се калуђерима одреди пристојна плата за њихове труде. Данас нема калуђера пуно, јер риједак је манастир у нас, у коме би их било само тројица. То не би требало да тако буде, јер њих сад највише треба посленика, који ће само на своју дужност пазити. Врло је погрешно мишљење, да они ваља да иду у калуђере, који су болесни. Баш напротив. Калуђери морају бити људи, да речемо, гвозденог тијела и воље. Калуђерство и манастир не смије бити „тихо сокровиште“ с пуно различите буради. Заиста таким ће калуђерима свака викати; преживели су се и т. д.

Један брат нек предаје у школи, други нек гледа економију, трећи нек врши прописану дужност у цркви и т. д., поврх свега тога нек је игуман свјестан своје дужности.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Тако ће процвјетати наши манастири, ти велики и свети аманети, које нам стари оставише, а калуђери ће непријатељима својим најбоље доказати, да побожни саградацац није у „лудо потрошио благо“ као што то рече и народ преко уста св. Саве в). „Збор код Грачанице“ (нар. приповетка.)

4. Ваља да издајемо књиге за народ моралног поучног садржаја.

У Русији има доста књижарница, које издају за народ књиге, а особито моралног садржаја. Те су књиге већином ниске цијене, те их и највећи сиромашак може купити. Веле, да руски народ воли читати књиге, скупе се на сијело или гдје било на каквојем другом мјесту, па онај, који зна чита, а други га слушају. Жела за читањем у народу све више расте. А зар је српски народ остао духовним даром својим иза рускога? Народне пјесме особито јуначке задивиле су стару културну Европу. Западни их научењаци ставише уз Илијаду и Одисеју (Шер.) И српски народ жели науке, а што је заостао, опет је крива његова судбина. Колико ли их зажали што не зна читати и кад му казује о Милошу и Марку! Па кад је у Руса тако за што и ми не бисмо примили што је добро. Писменост и у нас расте, па тешко да сад има села мало већег, у ком нема кога било, да зна читати. У нас хвала Богу има пуно којекаквих састанака, па нек са на њима чита. Ономе који зна читати, не ће то бити никакав терет, а пуно ће другима користити.

Штампариие би учиниле племенито дјело, кад би те књижице штампале не гледајући пуно на добит, а и књижарнице, које би их продавале.

Писаца би се јамачно нашло доста, који би и без икакве награде писали, или уз мало уздарје. А исто тако било би их, који би то дјело потпомагали и материјално. Све би се обазирало на цијел, ради које је то покренуто, т. ј. да се подигне побожност, а у једно, да се отвори пут у народ и другим корисним књигама, што би без сумње много помогло опћој образованости.

Као што смо рекли, та би књиге биле већином моралног садржаја, а цијена би им била врло малена, од 2—10 новчића. Учители и свећеници такође би и ту могли највише учинити, јер они би те књижице најлакше могли раширити по народу.

Али још нешто. Уз те књижице могла би се увући по која и с непозване стране. А да би се од тога сачувало, ваљало би, да те све књижице прегледају духовне власти, па које су у православном духу да на њима потврде као што на пр. чине с иконама.

У томе духовном просвјетном послу нико нам неби сметао, јер нас закон штити, а ми тиме ништа против њега не чинимо; а ако би се неки нашао да нам стане на пут, тога ваља да закон пред себе позове. Кад римо-католички траписти изађу на трг, па дијеле иконице не само својима већ и туђима, за што и ми не бисмо смјели дијелити својима такве књижице.

Покушајмо дакле скупљати за „фонд књига за народ“, па чим успијемо, затражимо дозволу за то и с Божјом помоћу почнимо рад. Свак нек се за то заузме. Надамо се, да ће уредништво овога цијењенога листа примити на се, да скупља за то прилоге*). Покушајмо, па видећемо какав ће бити успијех.

5. Поправимо црквено пјеније.

Пјесма је човеку мелем, који му ублажује тугу, у весељу му је вјерна другарица: она га тјешти, подиже и одушевљава. Гдје се ма што догоди, пјесма се у помоћи узима. Дивно је наш велики пјесник опјевао, шта је пјесма. И заиста није се преварио, кад је рекао за њу, да је „Божја кћи најмилија.“ Она подиже човјека у оне крајеве, у које никад не би доспио својим грубим тијелом: она му оплемењује срце. Па, веле, пјесма и животињама годи. За Орфеја се прича, да су животиње, дрвље и биљке слушале, кад би он пјевао и свирао. Па зар је чудо, што пјесма тако много утиче на човјека тога, право сина Божјег, који има разум, кад и неразумну дивљу животињу ублажује. Кад се појавила реформације, римска је цркве свакојако гледала, како би повратила своје вјерне. Кушала је са саборима, разним духовним друштвима, али је највише успјеха постигла тиме, што је реформисала црквено пјеније. Реформи Палестриновој има да захвали римокатоличка црква, што се у њено крило вратио велики број невјерних њезиних синова.

Православна се црква може дичити пјесничким даром својих вјерних, па јој не треба у помоћ узимати свирку. Послушајмо оних дивних 8 гласова, којима узносимо творца. Чујмо оно:

*) Врло радо. Ур.

„Исаије ликуј,“ кад се освјећује брачна веза, чујмо, па ће нас и саме развеселити, а чујмо опет оне Дамаскинове стихије на опијелу, које нам нагоне сузе на очи. Или који смо почели губити побожност, дођимо на велики петак у храм Божји, па чујемо пажљиво оно нужно и величанствено: одјејущагосја свјетом јако ривоју... па ће мо се заиста сачувати од моралне пропасти.

Но ми данас не пјевамо у већини наших крајева по старој српској арији. Као што смо

морали због немаштине напуштити свој српско-словенски језик у цркви, па замијенити га руско-словенским, тако је било и с нашим пјенијем. Особито послје укинућа пећке патријаршије остали смо сама сиротиња, па смо морали примати што нам је ко пружио. Грчке владике нас поплавише, па и ако нијесу могли да нам наметну грчки језик, ипак смо се научили пуно наносити на грчки при пјевању. Тако је то било у већини српских епархија; врло их је мало, у којима се сачувала стара мелодија.

(Наставиће се.)

Проповед о домаћој побожности за поуку народа.

Написао: Григорије А. Николић.

„Царство је небеско као зрно горупично, које узме човек и посије на њиви својој.“ [Мат. XIII. 31].

Наша света црква православна призива верне своје на молитву и на службу Божју, да да би овде у скупу једним гласом и једним срцем славили и хвалили оца нашега, који нас гледа са небеса.

Но не би добро било, кад би се молили Господу Богу само у светоме дому његовом, кад св. писмо заповеда: молите се Богу на сваком мјесту.

У пређашња времена бијаше тај обичај, да је старешина кућевни јутром и вечером сакупио сву породицу своју и сву чељад своју, па су се заједнички Богу молили, па и кад је седао за ручак и за вечеру, или кад се дивао после ручка и после вечере, он је предњачио с молитвом и тако сву задругу своју одржавао у побожности.

Али данас ослаби ова домаћа побожност.

О хришћани! зар не знате, шта губите са овим занемарењем побожности?

Зар не знате какав благослов излива се на сву вашу кућу домаћом побожношћу?

Питате ме: какав благослов? Одговорићу вам одмах, само слушајте . . . .

Браћо и сестре! Господ наш Исус Христос није се молио Богу само у светом храму његовом, већ и у кући, и у врту и у пустињи, па тако и ми треба да радимо по примеру његовом, и да се молимо Богу на свакоме месту.

А особито домаћа побожност преважна је ствар за целу задругу.

Домаћа побожност преважна је с тога, да се чељад упуте и посвете побожности, па ће их ова одобравати да врше дужности хришћанске верно.

И ова ће их спречавати у преступима и гресима.

Човек треба сваки дан да испита дужности своје; треба сваки дан да испита савест саоју; треба да размишља о крајњем одредењу свом; треба да што више развија осећања своја побожна.

И то је душевна храна човечја, па ако се њом не крепи сваки дан, мора духом да малакше.

У оном дому, где сваки дан пламти огањ побожности, тамо ће и код свакога задругара, код сваког чељадета она побожна мисао за царством Божјим и правicom његовом да се развија и усавршава.

А где се не мисли на Бога, где се не моли, не поје; где се не управља поглед на ствари вечне небеске, ту и срце подивља, да се ничим другим не чезне и не мисли, до за благом земаљским.

И као год што има свако домаћинство време своје за забаву и весеље, тако исто мора имати и за побожност.

Јер овако учи св. апостол Павле: „Молите се Богу без престанка. На свачему захваљујте; јер је ово воља Божја у Христу Исусу од вас. Духа не гасите, Пророштва не презриште. А све

кушајући, добро држите. Уклањајте се од свакога зла. А сам Бог мира ди посвети вас целе у свачему". (1 Солуњ. V., 18. 22).

Домаћа побожност задржава целу кућу у реду и брани је од разуданог, неуредног и порочног живота.

Где домаћа чељад живе у побожности, ту је благослов Бажји, а где чељад не греје огањ побожности домаће, такове су куће, као места нечиста, и ту има места свакоме злочинству.

Онде, у оној кући, где се призивље име Божје у помоћ, где је превладала побожност, ту би срамно било и помислити зло, а камо ли зло говорити, а још мање творити.

Заиста домаћа побожност посвећује кућу, па с њом и владање укућана.

С тога о домаћине! настој да ти у кући преовлада побожност; настој о спасењу задругара својих; јер овако вели св. апостол: „*који се за своје, а особито за домаће не стара, одрекао се вере, и гори је од незнабошца.*“ (1. Тим. V. 8).

Још даље, драги моји, домаћа је побожност врлина, која нас ободрава на верно испуњавање дужности својих;

Домаћа побожност одржава нас у чистоћи, у поштењу, у љубави и правди.

Онда, кад се у одређено време опомињемо Бога, опомињемо се и његове свете вере, опомињемо се и његових светих заповести, да по истима овде живимо;

Опомињемо се одредења свога; опомињемо се да ћемо одговорити за сва она милосрђа, која нам је милост његова подарила, и да ћемо му дужни бити рачуна дати о свему животу свом па и о томе, како смо дарове његове употребили.

Тако вели св. апостол Павле: „*Јер нам се свима ваља јавити на суду Христову, да примимо сваки што је који у телу чинио, или добро или зло*“ (2. Кор. V. 10).

О благо ономе, који погледа на небо кад хоће да одпочне рад свој, па га у име Божје предузима и ради, он се лађа рада у побожности, па ће му у помоћи бити милост Божија.

Да, браћо, у којој се кући појави дан с молитвом, онде сваки иде весео на посао свој, јер га милост Божја снажи добрим надањем.

Благо онима, који не заборављају на домаћу побожност, она ће им донети благослова, мира и напретка, па ће да обрадује и целу задругу . . . .

Кад су још стари незнабошци имали цркве или храмове своје, гдје су се молили својим кумирима, па кад су и осим јавних храмова имали такођер и своје домаће богове, на које су се домаћи односили, како не би ми просвећени светом вером Христовом, и у кућама нашим сећали се Господа Бога нашега и њему се усрдно молили?

Ако ти, домаћине, побожним животом својим дајеш углед деци својој, тиме ћеш добити уважење, тиме ћеш поднемоћи да се слога шири у кући твојој.

Знај, да је побожност најсигурнија утеха у часовима невоље и несреће.

Ти си, домаћине, пастир задруге своје и деце своје, па мораш гледати све укућане своје као стадо, и ти имаш исте дужности, које имају пастири духовни; а то је да се стараш за стадо своје и да бдиш о душама њиховим, јер ћеш за њих Богу одговарати.

Ако бога, љубиш, Србине, настани, да га љубе и сви, које ти храниш.

Кажи ми, Србине и Српкињо, можете ли се добру надати, када сте из кућа својих отуђили сваку побожност?

Кад чељад своју никад не сакупљате око себе, да се сви у једно Свевишњему поклоните и помолите?

Па када тако чините, не чудим се, што вас чељад ваша не поштују.

Вјерујте ми, у колико ви Бога поштујете, у толико ће поштовати и вас чељад ваша.

Вјерујте ми, кад вас виде деца ваша како се ви у побожности обраћате с молитвом Господу Богу и оцу небеском, ви их принуђавате, да се и они обраћају тако исто на вас.

Вјерујте ми, када виде чељад ваша, да је прва мисао ваша Бог, кад устајете из постеље, а у вече да је последња, кад намеравате да спавате, и она ће се угледати на вас и вас поштовати као добротворе своје, па пратити побожност вашу свим срцем својим и свом душом својом.

И ето вам очита објашњења, да побожност домаћа ствара љубав, ствара поштовање и слогу домаћу.

Када се догоди да ти дом снађе каква беда и невоља, где ћеш утехе да нађеш?

Наћи ћеш уточиште у Господу; онде ћеш наћи мелема растуженом срцу и уцвеленој души својој.

Позивањем Свевишњег у помоћ, и уздајући се у милост његову очинску, испуниће ти се срце покојем, да ћеш с оданашћу и великодушно трпети сваку муку; да ћеш с оданашћу понети крст свој.

И у побожности својој сетићеш се науке св. апостола Јакова, који овако вели: „*Муци ли се који међу вама, нека се моли Богу; је ли ко весо, нека хвали Бога*“ (V. 13).

И онда уверени будите, да у оној кући, где је побожност преовладала, ту је вера, ту је утеха, ту је мир; а у којој кући нема побожности, верујте ми, ту нема ничега, што би могло ублажити и примирити срца ожалашћена.

Ту обично јадикую сви и падају у очајање или један на другога потвара да је узрок несреће и невоље . . . .

О браћо! кад би се од многих занемарена домаћа побожност опет повратила у домаће кругове!

О да би ми, као што су некада чинили наши праоци, не само у цркви Божјој, него и у дому служили Богу молитвама и побожним мислима, доиста не би имали узрока да се тужимо на зла времена, и на неплодну годину.

Вјерујте, браћо, од побожности домаће зависи честит и уредан живот;

Отуда долази тачност у испуњавају дужности својих;

Отуда углед и поштовање домаћина;

Отуда покој и слога домаћа;

Отуда покорна трпљивост и оданост у вољу Божју у свима неприликама живота.

Срећна она кућа, у којој је преовладала домаћа побожност: ту је она соба, у којој благоујемо; она соба, која види наше сузе и наше веселе, у којој нас похађа здравље и веселе, и болест и невоља, у којој је [можеда и самртна постела наша намештена, ту нам иста соба постаје храмом Бога живога.

Ту се скупљају чељад да се помолу Свевишњему за хљеб сакидашњи, као што им остави молитву Спаситељ света;

Да се помолу Оцу небескоме и да му одаду славу и у даљу милост његову да се препоруче.

О Хришћани! сетите се обичаја својих праотаца, па уведите у домове своје домаћу побожност, не би ли вам ова донела онога благо-слова руке Божје, која је негда лебдила над народом српским, и која га је узвисила до славе и величанства некадашњег;

Обрати се, Србине, побожности старој праотаца својих, не би ли те она упутила да побољшаш стање своје, па да поживиш у задовољству;

Обрати се Господу Богу своме истинитом побожношћу, те да би те укрепио и помагао ти десницом правде своје.

Обрати се ка Господу побожношћу праотаца својих, како би ишчезла безакоња ваша, те да не би греси ваши заклањали лице његово од вас.

Послушајте речи моје, браћо, и примајте науку моју, јер вас она води страху Господњем.

Послушајте ме и обратите се Господу, да вам он буде Бог, па да учини да вас прати обилата милост његова и у дому и у пољу и сада и свагда. Амин.

У Митровици 1893.

Англиканска црква.

Ниједна се секта по својој моћи и раширености не може упоредити с *методистима*. Методисти су не броју одмах иза државне цркве. У Инглеској и уелској кнежевини броје англиканаца око 12, 700.000, а методиста више од 3,000.000. Секта се дијели на више грана, од којих су 2 главне основали браћа: Џон и Карло Веслеји с Витефилдом. Методистима их називају

због правилности, тачности и уређења у животу и због рада браће, који су се старали, да тај ред предаду и својим шљедбеницима.

Оксфордски студент Џон Веслеј свуда проповиједаше народу. Гдје би год опазио неколико људи, ишао им је с проповиједи. Његов глас бјеше чист и јасан, а ријечи пуне убјеђења, с тога му се брзо покоравашу срца. По

што све цркве затворише пред њим, он изbere небесни свод за свој храм и чисто је скуп од 50.000 људи пјевао под ведрим небом химне, које је он саставио.

„Моје је признање, — да спасем душе, а приход, — сав свијет, говораше Џон, па да постигне своју намјеру, пропутовао је, у животу око 200.000 инглеских миља (1,524 км.) и говорио је до 40.000 бесједа. Он не прекидаше проповиједи ни тада, кад би се ко на њега из множине бацио оштрим каменом. Обрисав крв, која је текла из ране, ни на часак не мијењаше гласом и с пређашњим одушевљењем продужаваше говор.

Главни је узрок успјеху и раширењу методиста то, што се је Веслеј обраћао управ народу. Тиме положи темељ огромној маси проповједника, који су се разилазили по свој домовини, а често прелазили у нов Свијет (Америку).

Споменули смо, да су методистичку секту основали браћа Веслеји с Китфилдом (Џајтфилдом). Још за живота тих двају знаменитих проповједника поцијепала се је секта. Присталице Витфилдове обично се називају: калвински методисти. Дијелећи методистичке назоре, они нагињу Калвинову учењу, по коме је човјечји род: већ прије рођења одређен за проклетство. А Веслеј је пазио више на здрави смисао и придобио је за себе људе, којима не гођаше суровост калвинског учења. То је главни узрок успијеха његова.

Као што методисти веслејовци, тако и методисти калвинисти подијељени су данас на више секата, од којих се свака између се разликује неким обредима. Веслејовцима припадају: *првобитни веслејовци*, *библијски хришћани* и т. д.

У методиста је највећа дужност проповијед. Те проповиједи већином су без богословског обрадовања, а често и без ошћег. Они ишту само ревност, енергични дух за мисионарство, практични ум и знати утицати ријечју на слушаоце. И женске могу проповиједати. Једна млада дјевојка од 17 година привукла је велику множину народа својим бесједама.

Осим недеље, веслејевци имају још и других празника, којима проповиједaju и читају библију. На тим се скуповима скупе огромне суме новаца. Тако од веслејевског јубилеја, који је био у почетку 60. година до 66., дакле за 6 година скупљено је око 400.000 фуната штерлинга

(4,000.000 фор.). Ако споменемо, да те новце већином сиромаси дају, мора нам се учинити значајна наука, која изазива таку жарку оданост и пожртвовање.

Права разлика *баптиста*, од свих других секата јесте — особити поглед на обред крштења. Они проповиједaju да се човек смије само тада крстити, кад може да одговара сам за своје увјерење, т. ј. кад је одрастао. По овоме они чекају зрелост човечју и тада га доведу у цркву, гдје га свештенослужитељ крсти. Но тиме није све готово. Како они мисле, не смије се друкчије кршћавали, него погружавајући свега човјека у воду, а не полијевањем по глави као што то чини римска црква.

Каква је то зграда с коринтским ступовима, која се диже у Лондону на Кесингтон-Руд-у? То је *шабернакуо* (скинија завјета) господина Спордона. Тај је храм подигао тај проповједник својим новцем, јер су све баптистичке цркве биле малене, те нијесу у њих могли стати сви, који желе да чују тог чувеног проповједника. Кад споља гледате тај храм, чини вам се, да је позориште, јер свако вече недељом много прије почетка богослужења туда се гурка сила народа. Најпослије у 6^{1/2} сати врата се отворе, све појури унутра и заузме клупе, које заузимају ³/₄ од простора огромне собе. Па и у унутрашњост храма наличи на позориште. Она се састоји из партера, у коме су клупе и из двају редова галерија једна над другом, а јако су освјетљене. Једном ријечи соба се не одликује вјерским карактером. У 7 сати у вече на узвишеном мјесту појављује се човјек од прилике 40 година у црном платну и бијелом прелуку. То је господин Спордон, чувени баптистички пастир. Он започиње химну, а сви 6.000 присутних присутних споје с њим гласове и тако саставе чудесан хор. Кад грла умукну, наступа свечана тишина, све корачи напријед почиње проповијед, пуна красноријечја. Цио Лондон скупља се, да чује господина Спордона. Господин Спордон говори сасвим глумачки; час говори гласом, да све гроза хвата, а час опет тужним, час веселим. Он често обраћа проповијед у драму, која поражава слушаоце. Други проповједници скиније желе да га опонашају, но далеко су за њим. Због тога господин Спордон често даје повод и карикатурама, те га инглески књижевници нијесу поштедили.

Најзанимљиви је привор у скинији-крштење одраслих, што се обично врши четвртком у вече послје службе. Мушки и женске, који се желе кретити, стоје до катедре. Младе дјевојке одјевене су у бијело дебело платно, те непомично стоје као кипови. Мушки су обучени у бијеле прслуке. На сриједи је резервоар с водом, у који стану два ђакона у особитом одијелу, а Спорџон међу тим облачи на се духовну мантију с широким рукавима. Он сиђе низ степену доле. Тада наступа обред крштења. Једна млада дјевојка сиђе низ степену у воду. Свештеник, држећ је за руку, говори: „Према сили твоје вјере и по твојој жељи крштавам те у име Оца и Сина и Светог духа“, а међу тим је погружава у воду. Та церемонија понавља с другим *сестрама* и како која, са свим мокра, узађе уз степену, ђакон јој баца на леђа плашт, а одређена за то женска уведе је одмах у оближњу собу.

Та секта има много дијелова; тако на пр. *усањени, опћи и шотландски баптисти, баптисти седмог дана* и т. д. њене су кћери. Данас их има у Инглеској и Уелсу више од једног милиона.

Квекери су прави протестанти. Ту је секту основао Фоке, који се је родио 1624. године у ланчестерској грофовији. Родитељи му бјеху сиромашни, те Ђорђе не доби никаква образовања. Тек што је почео читати слова, отац га даде једном, да чува стадо. Ђорђе већ од природе бијаше шутљив и озбиљан а једнолики пастирски живот још боље утврди те особине. Он поче носити на пашу са собом и библију и с насладом читаше је по читаве дане. Она му је била једини извор знања, али ју је знао сву на памет, тако да му је говор био цун реченица из ње. Но по што млога мјеста не разумијеваше, често би ишао у Лондон англиканским и презвитерјанским свештеницима, молећ их, да га ослободе од сумње, но они га са свим не моглоше умирити и изишав од њих, стекао би неповјерење према богословији и науци у опће. Тада одреди, да сам пронађе истину и од тада настаде период његових страдања и искушења. Његову развраћеном уму и раздраженој фантазији јављају се различита привиђења. Најпослије му се учини, да је у њему „необична сила Св Духа“ и божанствени глас, који му заповиједаше, да се уклони од залуталог и поквареног човјештва

Тај му глас казиваше, да се може обратити Богу само, ако се са свим препороди. Од тога часа осјети Фоке, да је озго позван на проповиједане. Пошћаше и мољаше се, избјегаваше сва друштва и све му се чешће јављаше глас, који га наговараше, да почне реформу, подигне хришћанство, које се нахођаше на крају пропасти. 1648. г. у 23. години живота започе Фоке свој рад. Он раскидаше све препоне, трпљаше глад и сиромаштво и покриваше се кором. У својим бесједама исказиваше мишљења, која његови вјерни држе за темељ вјере. Он проповиједаше, да хришћани треба да Бога шују унутрашње духовно, чинећи добро, а не обредима. По његовом схваћању прави је хришћански дух, у савлађивању страсти и у љубави према својој браћи. „Питам вас, у каком ћете друштву наћи ту чисту, *унутрашњу* вјеру. У римској цркви или у протестантским друштвима? Сви су они поновљено јудејство: њихова литурђија, тајне, обреди, — све је то остало од јудејских церемонија, које је Исус Христос уништио. Они сви мисле, да ће мртвим валоским формалностима, обредима и церемонијама наћи спасење. Они изгоне из свог крила људе, који их врше, а не обазире се на њихов поштени и племенити живот. Све њихове школе и академије шире лаж и таму, јер им је сва наука основала на спољашности, они не уче, како ће живити, већ како ће лукаво бити мудри. Слуге Господње само проповиједaju о неопходности обреда, а због чега? С тога, што су ти обреди извор доходака. Ђаво је изумио плату десетине свештенству: они треба да слушају науку о моралу, па кад устреба, да је без плаће предају другима. Морал, који се плаћа, не даје користи. Ко осјећа, да се не може одати на то дјело без користи, тај не треба да га се прима. Треба да се човјек поврати у првобитну чистоту и простоту, треба уништити свађе и ратове, живети у миру, никоме не ласкати, свима говорити *ми*, не заклињати се ни пред влашћу, ни краљем, ни пред икојим лицем. Правила за живот и вјеру нијесу написана, већ су у унутрашњем откривењу, у божанском освјећењу, које свршава дух који је то писао. Свети ће Дух сићи на правовјерног и божанска ће га свјетлост обасјати; таки човјек и без свештеника може то јављати и другим људима. Сви вјерни треба да се у томе узајамно помажу; њима не треба храмова,

ни празника, ни обреда, ни пјесама црквених ни читања, ни учитеља, ни крштења, ни причести. Унутрашњи одношај с Богом и тијесно, духовно јединство с Њиме — то је хришћанска служба!“ Тако говораше Фокс, плачући у оду-

(Свршиће се.)

шевљењу, дубоке увјерен у истину својих ријечи. Јавна мјеста, тргови и поједине куће бијаху мјеста његове проповиједи, коју је увијек завршавао тиме, да он то не говори од себе, већ да га је тико научио Божанствени Дух.

Један предлог у погледу наплате (уцјене) за дјевојке.

Пишући чланак под горњим насловом, намјера ми је да изнесем пред свештоване читаоце Бос.-Хер. Источника — а односно пред моју старију и млађу у Христу браћу свештенике један у нашем српско-православном народу врло штетан, рђав и убитачан обичај, који нам наш народ веома сатире и упропашћује, исто онако, као филоксера какав виноград, те ми као свештенику спада у дужност, да по свом свештеничком праву, положају и осјећају искорјењујем из народа све штетне обичаје и зле навике, које га у пропаст строваљују, па ко је онда одговоран и пред Богом и пред људима за то, него ли опет свештеник, по ријечима св. Писма, што вели свештенику: „Ишце кого изгдѣиши лѣностию и нерадѣниѣмъ, мѣка ихъ на текѣ взиискана вѣдетѣ.“ (Поуч. сват.).

Тај штетни и по наш народ веома убитачан обичај јест: „Наплата (уцјена за дјевојке) приликом њихове удабе!“ Заиста овај наслов — необична појава, — која ће од чуда и покора занијети и задивити свакога уопште човјека, па неће од чуда знати ништа о том рећи, осим можда то: „Па то може бити могуће само код дивљих и непросвећених народа?!, коме ја пастирским гласом довикујем: „брате и читаоче ових редака, није то само могуће код дивљих, него ли богме и код питомих! (Шта наопако, та је ли то могуће?! На жалост јест! Огрешни и безакони човјече, — потомче Јуде издајника, — зар сљедујеш по његовом примјеру и стопама, те продајеш најодличније створење Бзжије за новац, и с' тијем га понизујеш до бесловесне животиње?! Заиста гријех, који на небо вапије!)

Да не дуљим даље, описаћу цио тај хрђави и по народ веома штетни обичај, и изложити само у главном и његове хрђаве пошљедице, у колико сам ја могао увидити и искусити за ври-

јеме ево мога двогодишњег рада и живота у народу.

У нас у Босни постоји врло хрђав обичај, који је јако распрострањен по свој нашој поносној Босни (само негђе може бити у мањој, а негђе у већој мјери, који све у једнакој мјери постоји — „неприкосновен!“) „да отац или старатељ дјевојке, која се удаје, захтјева од оног, који је проси уцјену у новцу, т. ј. ако му онај, који дјевојку проси, дадне захтјевану суму новаца, он ће му дјевојку и дати; или ако ју је случајно крадом одвео, то неће да се помири са њиме, док му уцјену не дадне. Та свота, (уцјена), која је уобичајена узимати, долази према стању обадију странки, т. ј. ако је дјевојка од богастије куће, па има више и скупочијенијег свога одијела (ћејиза) дотични њезин отац, стриц, брат или старатељ, захтјеваће, и шљедователно узеће, већу и своту од оног, који исту дјевојку проси. А исто је тако и у другом случају, т. ј. ако дотични увиди или дочује (ако се случано од прије чули ни познавали нијесу), да је онај, који од њег дјевојку проси имало имућнији од њега, он ће му и више задијенити, па макар дјевојка ништа и не имала од ћејиза, на темељу чега се тај зао обичај с' правом може назвати „уцјеном“, која долази до највише суме, код сиромашних: од 30--40 фор.; код средњих: од 60--80 фор.; код најбогатијих од 100—150 па и до 200 фор., осим осталих трошкова у томе погледу. Исти се новац (уцјена) узима одмах при самом прошењу дјевојке (ново за готово!), јер дотични отац или старатељ дјевојке, прво пита дотичног просиоца (ако се је рад са њиме опријетељити) прво нег што му „поштење“ — (пуну плоску-чутуру-ракије) прими „хоћеш ли ми оволико и овлико дати, па онда ћу ти у име Божије, и у име твог сретног долазка к' мени, поштење примити, и почети се с' тобом разго-

варати, о оном, што ти од мене желиш и тражиш?!“ — Дотични просиоц (у случају ако се је баш на сваки начин наумио с' дотичном кућом опријатељити) одговори домаћину, (бојећи се — ако му повољно не одговори, да ће га овај са погрдом одмах отјерати, као што се тога и дешава): „Нећемо се за новце чути!“ Домаћин чувши од дотичног повољан одговор, прими га и заповједи домаћици (са осталом чељади) да спреми вечеру и постави софру (пошто прошња обично вазда у вечер бива). Њих двојица сједну и почну пити и веселити се (као будући пријатељи; само ако се за новац погоде!?). — Просиоц, обично први понуди домаћину своје поштење и овај прими и наздрави му, а овај опет њему, и тако се обреде по неколико пута, док им ракија еглен не отвори. Уз дотичног просиоца иде обично још по један му друг, обично његов први комшија, или који увиђенији човек из села, који при том свему буде као неки свједок. Пошто се прилично ракијом повапију, на заповјед домаћина изиђе она дјевојка, која се проси, те пољуби домаћина и просиоце у руке (којом приликом је домаћин представи просиоцима, да је то та и та дјевојка, коју они са срећом — ако буде суђено — желе себи испросити, нашто се дотична дјевојка свима поклониле. (Тако бива нарочито онда ако су дотични просиоци случајно из далека, па дјевојку још лично и не познају). Ту се они онда погађају и годе за исту, као год на какву сајму, док се на послетку не погоде, и дотични просиоц одмах плати погођену суму, нашто домаћин одмах предајући дотичном просиоцу — сада свом пријатељу — дјевојку, одмах теслим учини говорећи: „Досад моја била, а одсада твоја и Божија; сретна ти и дуговјечна била; старије послужила, а млађијем непркосила!“ (При овим ријечима се преко софре пољубе). Сада дотични просиоц дадне дјевојци јабуку (претен уз нешто пара) као обиљежје, и уговоре кад ће доћи по њу, и са колико сватова.

Ето то би био у главном само опис поступка при прошењу и наплати дјевојака, а сад ћу да пријеђем и на саме пошљедице, које од тог хрђавог обичаја бивају:

1.) Момци сиромашног стања, на тај начин нијесу се кадри оженити, т. ј. док не плате дјевојку, те су ушљед тог догађаја: крађе, пријеваре и отмице према дјевојкама, при којима се трећи више пута и самог убојства.

2.) Што је дотична дјевојка дата само за новац, без да је питана од својих: да ли има љубав и драгу вољу поћи за то и за то лице? (Незнајући у том погледу, да је „брак, дјело слободне воље“.) Ушљед чега се послје у таквом браку (који и није склопљен на темељу љубави и драге воље, — што и јест главни услов, и што даје важност браку, него само за што већу своту новаца) изроде такви поводи, који знатно упливишу у доцнијем њиховом брачном животу и на сами развод брака, ушљед чега и конкубинати постају и разне друге опачине између мужа и жене, као: убијства, потајна уморства, и т. д., (као н. пр. што се је скора десио у селу Штрпцима код Прњавора).

3.) Што се ушљед тог хрђавог обичаја многе куће упропасте и у дуг стравале, јер не имајући готових новаца при руци, буду принуђени да продаду најбоље комаде од своје домаће стоке и то буд за што, које комаде послје не могу за двоструке новце купити. (Питам: зар то није материјална као и морална пропаст народа?!)

4.) Што овај обичај знатно упливише и на само раскућење, како мањих, тако и већих кућа, с' тога, што домаћин, који је испросио дјевојку за свог сина, брата, синовца, пасторка и т. д. даде за исту од 40, 80, па до 150 и 200 фор. наплате (уцјене) свом пријатељу (оцу или старатељу дјевојчином), а овај једва од те своте да $\frac{1}{3}$ даде дјевојци (невјести) за накит. Млада пак добије још приликом разиласка сватова, од сваког појединог бакшиш (у новцу дар), који према већем броју сватова, изнаша и већу своту, која може износити од приликџ 30—40 фор. (пекшиша милодара од сватова), који скупа може износити суму од 80—90 фор. употреби оне обе своте прве јој године себи за накит, а кад роди по времену дијете и након једне године дана кад престане бити млада, дадне она онда сав њен накит своје ђувегији (младожењи), а овај са обе своте купи себи особац, као: говеда, овце, свиње и т. д. и с' тим почне трговати и његов капитал усаврши кроз двије до три године већи, него домаћински, а при том још и од заједничког домаћег рада се отуђи, јер хоће свој особац да што више усаврши, а двема господарима, као што знамо, не може се работати! Тако радећи, његов капитал*) с' вре-

*) прђија.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

меном. Постане двојином па и тројином већи од домаћиновог, јер се домаћин истрошио и задужио њега женећи, подмирујући домаће трошкове и остале данције за кућу и т. д., а овај видећи се имућнији у кући, хтео би да ништа не ради и да добије старјешинство, из чега последице почне проистичати у кући: неслога, мржња, свађа, раздор и на пошљетку домаћа „диоба“.

Раздјеливши се један од другога, млади домаћин (који је до сад иза туђих леђа пуцао) почне сада из свог самара шаш извлачити, — ушљед чега се његов капитал почиње смањивати, јер им се и пољска снага (чељад) ушљед диобе смањила, а пољски се рад са што већом домаћом снагом — задругом усавршава, ушљед чега постају сви сиромашни. (Па последице кажу, да им је нова млада несретна и т. д.!) У овој околици, познато ми је већ неколико бољих кућа, међу којима је домаћа диоба из овог разлога проистекла. —

Ето, какве зле и штетне пошљедице проистичу по наш народ од овог хрђавог обичаја, којег треба што прије из народа укинути! У томе правцу је најмјеродавнија наша духовна власт — Високопреч. Конзисторија у Сарајеву, којој на срцу лежи бољитак и напредак њеног народа, која је и сама увидила и кроз то осјетили, да је тај обичај (наплата дјевојака) по народ грешан и штетан, и да га још шта више и понижава до бесловесне животиње, и да се кроз тај неваљао обичај праве и домаће разноврсне злоупотребе, којима треба што прије на крај стати, те је у том својству и погледу издала свештенству и своју врло цијењену окружницу од 23. Фебруара 1895. бр. 231. распитујући свештенство, који би по њиховом мишљењу најоодеснији начин био, да се тај обичај укине о чему ћу ја овдје по мишљењу како моме, тако и од већине свештеника Прототрезвитера Прњаворског узгредно коју да проговорим.

Начин пак, који би најподеснији био, да се тај хрђави обичај укине, по мњењу, како моме — као што рекох — тако и више свештеника овога Прототрезвитерата био би тај: да се свака плаћена дјевојка (односно за новац купљена) нарочитом наредбом Високопречасне Конзисторије дотлен вјенчати не смије, док се исти новац (уцјена) не поврати оном чији је. Не буде ли се дотични тој одредби конзисторијалној покорио, да се исти политичкој власти пријави, која би по истој наредби шљедовала (што такође Високопреч. Конзисторија треба да изради код вис. земаљ. владе, која ће као старатељка уопће о благостању својих потчињеника то и сад, као у увијек у обзир узети, и своју благонаклоњу наредбу у погледу тога политичким властима издати, јер се то тиче не само „моралног“ него и „материјалног“ бољитка народног) те од дотичног новаца повратити, и предати га ономе чији је. Тако би то трајало само из почетка, док би се народ од тог хрђавог обичаја одучио, на кога се и сам народ врло жали (јер трпи због њега врло хрђаве пошљедице!), те се надамо и желимо заједно са народом да ће милост наших предостављених власти обилно се излити на овај предлог, и да ће се постарати, да се овај по народ штетни обичај што прије укине.

Завршујући овај чланак, мислим, да ће исти одзива наћи и код остале моје старије и млађе у Христу браће свештеника, који су дуже времена у народу проживили, те су по томе од мене искуснији, те да ће се који — може бити — у овом погледу јавити опширније од мене, а ја их у тој жељи поздрављам Христовим рјечима: „Дјелите, дондеже свјѣтѣ имате!“*)

У Виочанима 21. јула 1895.

Стево С. Поповић,
свештеник.

*) Уредништво очекује и од других свештеника њихова мњења о том. Уред.

Крунисање у Москви.

Крунисање руског цара и царице обављено је 14. маја на најсвечанији начин. По свима улицама, којима је свечан поход пролазио правила је војска непробојан шпалир. Пут од Кремљске палате па све до Успенске цркве био је застрт црвеним платном, све цркве које је цар

са царицом посјетио, биле су опкољене од гардиста са голим сабљама. Трибине су биле препуне гледалаца, особито женских, којих је много у народном одијелу било.

На црквеним торњевима, на свима прозорима и крововима слегао се силан љубопитан свијет.

По слободним просторима бјеше такође мноштво свијета, особито су јако падале у очи сеоске старосте из свију крајева големога руског царства, а било их је 600 стотина.

Чим се цар из двора помолио, засвираше музичке капеле руску народну химну, звона са свију цркава почеше свечано звонити а безбројна маса народа клицаше громовито: ура! Бурни усклици стисаше се тек онда, када цара и царице несташе испред очију одушевљеног народа.

Када се цар и царица последије свечаности опет показаше, пењући се уз црвене степеннице, што у Кремљ воде, громки узвици одушевљења и радости поново се захорише, па када још на горњем степену засташе и главом благодарише народу, онда узвизима не бјеше краја. И по свима осталим дијеловима вароши владаше свечано расположење. Када су рика топова и јека звона објавили да је извршено крунисање и миропомазање цара и царице, преламао се ваздух од громогласног „ура!“ При свечаном крунидбеном обједу, сједио је цар међу објема царицама, с десне стране царева сједила је царица удовица а с лијеве царица Александра.

Када је при уласку цара и царице у Успенску цркву, пјевачки кор отпојао пјесму, попе се сиједи митрополит петроградски Паладије до престола царева, поклонивши се пред њиме, позове га, да пред свима православнима призна вјеру православну. Докле је цар јасним и чврстим гласом читао „Вјерују“ у цркви је владала мртва тишина. Пошто је примио благослов и пошто је прочитано св. еванђеље, заповједи цар да му се огрне пурпурни плашт. Митрополити петроградски и кијевски помоћу асистента великога кнеза, пребаце пурпурни плашт преко царевих рамена. По том приклони цар главу, а сиједи митрополит Паладије благосиљајући га положи своје руке на цареву главу и чита више молитава. И сад је тек настало право крунисање. Цар узне велику царску круну, коју му по заповијести његовој додадоше, метну је на своју главу и тако слушаше говор сиједога митрополита, опомињући цара на његове велике владалачке дужности. Затим узне цар скиптар у десну, а државну јабуку у лијеву руку, те, украшен тако свима знацима земаљске моћи, замоли царицу да приступи. Цар положи скиптар и државну јабуку на кадифени јастук. На златном извезаном црвеном јастуку клече царица пред

царом. Цар скине круну са своје главе, додирне њоме главу царичину, у знак, да и она има удјела у највишој земаљској моћи, по том метне круну опет на своју главу. Затим метне цар својом руком супрузи својој малу царску круну, која је блистала у драгом камењу, на главу. Силан утисак овладао је свима присутнима, када је цар узне царицу за руке, себи је подигао и у уста је пољубио. Сад и царицу заогруше пурпурним плаштом. Са кора јекну молитва за дуг живот царских супружника, сва звона зазвониле а 101 топовски метак објави народу да је чин крунисања обављен.

Цар и царица примише честитке свештенева и присутних кнежева и кнегиња. Кад умукну јек пјесама, громки глас звона и рика топова, клече цар и чита стару молитву руских царева, у којој цар призива милост Божију, да му подари ум и снагу да би могао по вољи свемогућега а на добро повјереног му народа владати. Снажни глас царев разлијегао се јасно по грдним просторијама саборне цркве, а хиљадама свједока јасно је чуло овај завјет царев.

После ове царева молитве, клече митрополит а за њим сви што у цркви бјеху, само цар је стајао. Митрополит у име читавог народа чита молитву за цара а завршио је са честитком цару. Уз звонење звона отпјева кор пјесму, после које отпоче св. литургија. За вријеме литургије скинуо је цар круну а сво свештенство се повуче у олтар, двери се затворише, те присутни не могаше видјети припрему за св. миропомазање. Послије неког времена — међу тим се свештенство, које је слушало св. службу причестило — отворише се двери и два епископа јавише цару, да је сад на реду св. миропомазање. Цар сиђе са својом пратњом пред олтар, она се уклони: цар клече, царица остаде међу престолом и олтаром. Сиједи митрополит петроградски мирноше цара малим златним копљем по челу, очима, носу, устима, ушима, прсима, и рукама, по том цар стане на десну страну олтара, да би начинио царици мјеста пред олтаром. Митрополит мирпомаже сад царицу, али само по челу. За сво вријеме мирпомазања непрестано се појало, и ово је тек онда престало, када звона и топови поново огласише, да је цар као поглавица руске цркве мирпомазан. Послије мирпомазања уђе цар у олтар и тамо прими св. причешће по пропису, као што га свештеница примају, ца-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рица је пред дверима као и сваки други свјетовњак св. причешћа примила. Када се послѣ причешћа цар и царица вратише на престо, поклонили им се свештенство и сви остали три пута. Пошто је прочитана молитва за цара, царицу и владалачки дом, завршена је ова свечаност побожном пјесмом. За вријеме цијеле свечаности развијено је било право источњачко велелепије. По закључном реду отидоше цар и царица из Успенског сабора у Архангелску цркву, да тамо прочитају уобичајене молитве.

* * *

Како је моћан владар руски, свједочи најбоље манифест царски, који је истог дана, када је крунисање обављено, прочитан. Осим силне суме новаца, које је разним културним и просветним заводима поклатио, осим што је помиловао многе осуђенике у Русији и Сибирији а неким доживотне казне смањио, *опрашта великодушно по свој огромној Русији сву заосталу порез, а свакоме још од сада па за 10 година смањује порезу на земљу у половину.*

„Ново Време“

Б а л к а н,

јединству и браћској слоги. Свеска прва. Уз судјеловање многих пријатеља сједињења црква, издао Др. Александар Пл. Брешћенски Загреб 1896.

Његово Блаженство Папа Лав XIII. ревно и беспрестано ради на томе, да се источна и западна црква споје у једно. Осим познате „Енциклике“, ето је покренут и лист, који у својој првој свесци доноси „Писмо браћи Србима“, од пресвјет. надбискупа Врхбосанског г. Штадлера папиног „комисара“, којим позива све, а особито нас Србе у Босни на сјединење. Онда лист тај у главном доноси одговор на синодалну окружницу цариградског Патријарха, штампану и у нашем листу у децемберској свесци од прошле године, побијајући наводе васељенског Синода у 9 тачака, молећи се на крају пречистој „Дјевници“ Марији, да нас доведе „к пресветој срцу“ божанског сина свога, те да се у томе „божанском срцу“ нађемо, загрлимо, сјединимо и сједињени останемо!

Захтјеви „ревносних“ покретача листа „Балкана“ нијесу Бог зна како велики. Они нам признају многе православне обреде, признају и допуштају славенску литургију, дозвољавају и св. причешће под оба вида, само би хтјели, да ми признамо *власт Папину, чистилиште, умешак у Символу вјере, „и от Сина“ (Filioque) и неоскврњено, безгрјешно зачеће „Блажене Дјевнице Марије“.*

Ми се нећемо упуштати у опширније одговоре тијех предлога. Нека позванији чине своју. Нека моћна и православна Русија, Грчка и православни исток преговарају о томе; а ми од своје стране можемо отворено тврдити, да тај

покушај браће римокатолика и моћних њиховијех фактора неће никакве стварне користи донијети. Ми знамо, да је римокатоличка црква постала од православне; ми вјерујемо, да је православље на истинама еванђелске Христове науке основано; ми смо увјерени да наша св. црква тврдо чува и држи све оно, што је на вселенским и помјесним саборима богомудреним људима утврђено, ми се у свему држимо св. писма и св. предања и у томе смо, фала Богу толико тврди, да ни једног нашег најпростијег православног члана од његове вјере *нико* одвојити не може. Ми се у рачуну сигурно не варамо, а ако неки појединци и забасају, ти ће бити прије *ништа*, него ли прави приврженици римокатолицизма и њиховог учења. Шта више, да православни располажу и у пола онаквим материјалним средствима, као западна „Propaganda de Fide“, они би на против привукли себи и безброј посљедоваоца западне цркве. О придобивању и обраћању православних у римокатолицизам, и досад се радило, а ради се ето и сад служећи се свима могућим средствима, па какав је успјех постигнут? Која заљубљена дјевојчурка, који пуки сиромашак или невино дјетенце буде заведено, али то је тако незнатно, да се то једва и примјетити да. Нека би наше свештенство отпочело и у пола радити око обраћања римокатолика у православље, па би видели, да би ми већи успјех постигли, ма да не располажемо ни умном ни материјалном снагом, као наша браћа римо-

католички свештеници. Код нас нема тако финих изусних богослова, али ријеч једног православног „попе“ толико је снажна, да се лијепи уз срца предане му пастве. Ми нијесмо фанатици, ми неговарамо, неисмијевамо и не хулимо вјеру ничију, па је и опет наш народ одан своме, а туђе не воли.

Ми за сједињење нијесмо, Ми и на даље остајемо вијерни вјери наших праотаца, вјери самога основаоца и утемељитеља Сина Божијег Исуса Христа, свештеним установама и св. предању, а ко оће нама, ми га радо примамо у сјединење, али само под једном и невидимом главом Пастироначелника Христа, под обредима

цркве православне, не мијењајући догме вјере ни у чему!

Ако је браћи римокатоличке вјере стало до вјерског проширења, нека на првом мјесту покушају привести себи милионе протестаната и други секта, који су ту вјеру напустили, нека свој дјелокруг рашире на незнабожачким и нехришћанским народима, а нас треба на миру оставити. — По њиховијем наводима, ми се вјерски не развијамо; али то нам ни нужно није чинити, јер смо у такој вјери која је довољно сама по себи чврсто основана, добро уређена и темељ ће јој остати нерушим, на вјековјечита времена. Мање воде теку у веће.

Црта с „Миленијске изложбе“ у Будимпешти.

Згодна прилика пружена је и уреднику овога листа, да види миленијску изложбу и то у најсвечанијем чину њеног отворења, обављеног у суботу 20. априла (2. маја) о. г.

Мађарски народ под својим јуначким вођом Арпадом дошао је из азијатски предјела на јевротско земљиште прије 1000 година. Са свечаном успоменом и прославом хиљадугодишњег опстанка у земљи, ће тај народ сад настањено живи, скопчана је и ванредно уређена изложба: старина, вјештина, знаности, умјетности и свију земаљских производа. Посматрајући све то, признати је, да је народ мађарски и у опште народи Угарске круновине у својој култури лијепо развијао се и напредовао. То свједочи и сама изложба, у којој се отворено да видити, какав је био тај народ прије 1000 година, а какав је опет сад. Треба разгледати старине, ношњу, старо оружје и ратну опрему њихову прије 10 пуних стољећа, па онда данашње вјештине, машинерије и остало, и та разлика сама ће нам показати, да су досељеници славног Арпада људи вриједни и потпуно способни за свјетску културу. Посматрајући све, што се на будимпештанској изложби видити може, простом посматрачу мора ум да стане и у чуду мора сам себе запитати; је ли могуће, да такво што људи стварати могу?! Човјек све то видити може, али све запамтити и описати, просто је немогуће.

Најсвечанији чин, био је свечано отварање саме изложбе. На томе мјесту, управ у средини

изложбених зграда и пред главним павиљоном мађарским на повећем простору подигнута бијаше у средини величанствена узвишена трибина (шатор), а наоколо одређена мјеста за: Министре дипломацију, магнате, високе достојанственике земље, новинаре, депутације и т. д. Особито је лијепо било погледати високе личности у старој народној ношњи златом, сребром и скупоцјеним камењем украшеној. Простор је био сав начичкан хиљадама приступним картама позваних личности. Наша босанско-херцеговачка депутација одликована је мјестом уз сами царски шатор. Тачно у 11 сати прије подне, засвира војничка музика царску Химну и на трибине се појавише Њихова царско-краљевска Величанства Цар Франц-Јосиф и Царица-Краљица Јелисавета са својом високом свитом. Урнебесном „елјен“ и „живио“ не бијеша краја. Са мном је владало неко необично душевно расположење, јер је то први случај, да обљубљеног владара гледам; а боме и остало све, што човјек око себе гледа, није обична појава-нити се то тако често у животу виђа.

Његово Величанство поздравио је угарски министар трговине јасним и звонским гласом, нагласивши значај хиљадугодишњег славља по културни напредак земље и народа. Говорник је више пута прекидао са клицањем Његовом Величанству, а на крају поздравља, извољело је Његово Величанство одговорити на поздрав и, уз звонење црквених звона и пуцњаву топова, прогласити изложбу отвореном.

Сједином украшен владар, задивљује свакога његовом управ младачком окретношћу, говором и држањем, тако, да би човек рекао, да му још нема ни 40, а овамо скоро му се навршује 66 година по народе Аустро-Угарске Монархије срећнога му живота.

Са отварањем изложбе, скопчане су разне земаљске и народне свечаности и те ће се низати једна за другом све до краја мјесеца октобра о. г. За вријеме мога бављења у Пешти видио сам даље и ове свечаности :

У недјељу 21. априла, била је сјајна црквена парада у цркви св. Матије у Будиму. Хиљаду кочија било је у тој паради. На многим колима златом и свилом окићеним сједила су по 4 лакеја. 300 принцеза и дворских дама било је обучено у најбогатије одијело, које вриједи по 100.000 фор. У цркву су имали приступа, осим цара, царице, патријарха Бранковића, владике Маџаревића и неких наши угледнији депутираца, међу којима је био у дични војвода Машо Врбица, све сами магнати у народном одијелу златом и драгим камењем искићеним. Кардинал, бискупи и свештеништво дочекали су цара пред црквом и довели га пред олтар. Свечана служба божија трајала је 1½ сат са поздравом управљеним на Његово Величанство, односећим се на проsvјетно стање земље под благодвором владавином Његова Величанства.

22. априла у вече Будимпешта је сва горела као у ватри освијетљена највеличанственије. Улице су се таласале од непрегледног свијета, Промет с колима био је обустављен а тако и с трамвајима. Богат, диван царски ватромет паљен је испод царског дворца по брду у Будиму, што се такође описати не да. Топови су грвали с Бидимског града и с лађа на Дунаву. Франц-Јосифов кеј поред Дунава био је притиснут не прегледном густом масом свијета, коме се броја ни есапа незна.

23. Априла у 9 сати прије подне, Његово Величанство држало је сјајну војничку смотру у Будиму на коју је позвана и наша бос.-херц. депутација. У 20 каруца извезла се, добивши најугледније мјесто, с кога су се могле све трупе и цијела војничка ратна опрема, као у чашу посматрати. Његовом Величанству биле су у пратњи четворе дворске кочије, у којима се везало Њезино Величанство Царица и Прејасне Принцезе уз многобројну височајшу пратњу.

По пољани било је симетрично распоређена војска : 25 баталиона пјешадије, 12 ескадрона, 16 батерија по 4 и 2 батерије по 6 топова и 12 санитарских трупа. Сат и по трајало је прегледање војске и марширање баталиона испред Његова Величанства уз свирање војних музика. Сваком старјешини баталијонском, отпоздрављало је Његово Величанство салутирањем. И долазак и одлазак Прејасног владара, поздрављала је бос.-херц. депутација са дуготрајно : Живио !

Његово Величанство гледао сам сваки дан при посјети овог или оног дјела изложбе или у мимопролазењу, ће Га је непрегледна маса народа разног занимања ушпалирана на обје стране пута, куд је имао проћи, дочекивала и бурно поздрављала, а особито у Сриједу 24. Априла, кад је изволео посјетити наш босанско-херцеговачки павиљон. Сам Преузвишени Министар Калај са поглавицом наше земље Преузвишеним Бароном Апелом дочекао је Његово ц. и кр. Апостолско Величанство пред главним улазом и поздравио у 1 сат по подне. Наша депутација, чиновништво, хоџе, дервиши и дјеца, заузели су фронт са мноштвом страних гледаоца. Цара је депутација дочекала са громогласним : Живио ! Његово Величанство при уласку у павиљон, изволео је најљубазније ословити: Мостарског и тузланског Митрополита, затим сарајевског начелника и подначелника и још неке угледније особе. Прегледање бос.-херц. павиљона трајало је читав сат и онда је најмилостивији владар прошавши кроз зграду, у којој су изложена дрва и животиње наших покрајина и зграду, у којој домаће дјевојке ћилиме и платно ткају, удалило се кроз кафану Хаџи Шабана-сарајлије, испраћено громогласним клицањем.

25. Априла изложбу нашу изволео је посјетити Њезино Величанство Царица и Краљица Јелисавета, коју је занимала израда домаћег платна и ћилимова. Ове најређе и највише прејасне посјетиоце предводили су по изложби наши вриједни директори земаљске владе, тумачећи сваки оно, што у његову струку спада. О нашим депутирцима водили су бригу окружни : сарајевски, доњотузлански и травнички престојници, а за највише наш омиљени пријатељ, владин савјетник госп. Коста Херман као управитељ бос.-херц. изложбене канцеларије. Хвала им !

У депутаци су били : мостарски и тузлански Митрополити Серафим и Николај, војвода

Машо Врбица, начелници Босне и Херцеговине и друге угледне личности, а од свештенства само бањалучки Прототрезвитер Вид Ковачевић и млади невесињски свештеник Говедарица, кога је Његово Високопреосвештенство Митрополит Серафим извољело у Пешти одликовати *црвеним појасом*.

Митрополити и неки од депутираца предвођени нашим дичним окружником Бароном Молинаријем, били су 25. Априла на ауденцији код Његова Величанства, а 26. у 3 сата по подне на обједу дворском.

На изложбеном простору има око 240 разних зграда, од којих се одликују угарски павиљони: старина, умјетности, вјештина и домаће индустрије: онда је на реду хрватско-славонски павилон, у коме су изложене старине из Фрушкогорских манастира, па онда ће сваком запети за око босанско-херцеговачка изложба: минерала, ручних радова, слика, технички радова, цртарија, папира, књижевних дјела, збирке радова за умјетност, свилене тканине, посуђа, радова централне зеничке казнионе, творнице сафуна, дионичког друштва, творница пива, вина, гајтана, излог Браће Векића, збирка разног пољског и вртларског сјемења, воћа, ракија и пекмеза, пчеларске подрумске и мљекарске справе, разне врсти дувана, разне ношње људи у земљи, излог дрва, животиња, риба итд. итд. *)

*) Фронт главног босанско-херцеговачког павиљона заузет је дућанима, у којима се продају равне кујунџишке ствари, платно, ћилими, посуђе бакарно, земљано и т. д.

Посјетиоц пештанске изложбе има много видети, а има се и чему дивити. Занимљиво је погледати, зграде старог историјског села, па онда стари Будим (Ós Budavár), у коме је подигнута красна ђамија за мухамеданце, старе куће са мушебацама и дућанима. У овом дијелу изложбе,

Нека је и на овом мјесту изречена уредна и велика хвала Његовој преузвишености Министру Калају и нашој високој земаљској влади, који су са овом и овако лијепо удешеном изложбом босанско-херцеговачких производа и умјетности извољели и страном свијету показати, да и ми знамо радити и да смо за 17 година сретне управе учинили лијеп корак у просвјети и култури. Тако је било досад, а одсад се можемо надати и бољему.

рекао би човјек да је у чисто турском једном мјесту, е тога се наши људи задржавају најрадије тамо. Поред свега тога, има разних мјеста од којих се човјек не може да отргне, мјеста за забаву, као: театар, велики циркус, багче са разним животињама, африканцима и кинезима, подземна железница, луфтбалон пенући се у вис 600 метара и возећи 14 особа, возиња по језеру, опера, орфејум, велике гостионе и кафане са разном земаљском ношњом женскадије, добрим јелом и пићем и т. д.

У једном повећем адању до изложбе, смјештена је слика Мункарева, која приказује долазак Маџара у ове земље са њиховијем војсковођом Арпадом. Вјештак је радио на тој слици пунијех 14 година и човјек се томе дјелу доиста дивити мора. Ко год оде у Пешту неби требао пропустити, а да не види то скупочијено умјетничко исторично дјело.

Пешта је друга престоница Аустро-угарске Монархије. Броји око 600.000 душа. Сама та варош има 1486 улица. Сва је испреплетена електричним и коњским трамвајима. Главне су јој улице: Андрашијев трг, Керепешер, Деакова и Гизела улица и Франц Јозеф Кеј. Од силнијех фијакера и свјетске гунгуле да ти уши заглаши. Фијакерије су дипломирани и врло вјешти људи у свом занату, а друкчије неби ни смјемо бити у толиком метежу. Подземна железница стала је 3½ милијуна форинти. Има 7 стација и на свакој су подигнуте по 2 порцеланске зграде за улаз и излаз, Разумије се да је невјешту тешко наћи се у тако једном већем свјетском мјесту. Говори се маџарски и њемачки, а по ђешто и српски и румунски. Пешту и Будим раздваја Дунав, па коме има величанствен мост, а за прелаз служе и друга два моста и дамши-чи. У Будиму је краљевски дворца, а сад се вида и епископска резиденција.

Уредник овога листа имао је част посјетити Његову Светост Патријарха српског Георгију Бранковића и Епископа Мађаревића, Текелијанум и српску пештанску цркву. То је све, што се могло за 6 дана боравка онамо видети и сазнати.

Божанско цвијеће.

(Поезија у прози).

Било је тамо — гдје вјечна радост сја — на исплаканом оку овога свијета. — —

Било је тамо — гдје је сваком — праведном створењу — мјесто приправљено — —

Било је у дивном небеском перивоју, кога називамо — рај. —

У вријеме кад су херувими, пред пријестолом Вишњег — појали јутрењу пјесму — одлучи се један ађео — по свршетку те пјесме

— и пође рајском етазицом која је водила до врата рајских . . .

Отвори златна врата — погледа доле на земљу. — — Око му ороси суза, која се скотрља низ сјајно анђелско лице — и потону доле кроз свемир . . . .

„Па хајде сузо — проговори анђео — тамо си и стечена!“

Суза је трчала, кроз неизмјерни простор, те растргана на небројено милијона атома — спала је на земљу.

У тој сузи — као и у свакој другој — било је тајанственога — нешта божанскога — нешта надприроднога — што људски ум не може докучити. Свако мјесто — гдје је и најмања капљица пала — обрасте љубким — као мајчин осмјејак — и миришљавим — као прavedникова душица — цвијећем.

То цвијеће прозва Бог по своме имену — живи створови на земљи — назваше га — босиље.

Ово нас цвијеће прво помилује по невином челу — а прати нас и на пошљедном часу до врата рајских — гдје нас преда у руке своје родитељу. . . .

Благо шоме ко срцем познаје онога анђела — и чија се душа одсјева у оној сузи — из које је ово цвијеће постало!

Лело Уничћ.

Седам веселија пресвете Богородице.

Прибиљежио : М. В. свештеник у Вардару.

Прва веселија кад се је Кристос зачео ; друга вес. кад га је поносила пресвета Дјева Богородица у своје трбуху девет мјесеци ; трећа вес. кад га нађе ; четврта по Витлејему ; пета вес. кад три передарја принесоме ; шеста вес. кад се Кристос на небеса васкрсео ; седма вес. кад је Кристос своје мајке душу изнио у њедрима пред Бога на небеса из тијела. То и рекла пре-

света Дјева Богородица светоме се Томи апостолу обећала, св. Тома апостоле кои би био мој вјерни ришћанин или моја вјерна ришћанка, да спомене ово моји седам веселија 3 пут из јутра 3 пут у вече, ја би му се на његовој смрти показала душу покрила од нечастивога ђавола, анђелу предала, своме се сину за њу умолила.

Р а з н о.

Госп. Симеон Мајсторовић, јерођакон манастир Гомирија, промовиран је на загребачком свеучилишту за *доктора права*. Положив, прије неколике године, сва три ригороза правничка са одличним успјехом, свршио је и богословски факултат на свеучилишту у Черновици, а сада ће се пријавити и за доктора теологије. — Овај ваљани даровит човјек син је Моје Мајсторовића управитеља Протопресвитерата у Лици и нећак зворничко тузланског Господина Митрополита Мандића, а брат од тетке славном Николи Тесли.

Госп. Мајсторовићу честитано тај ријетки успјех од свог срца, желећи му једино још здравља, кога му је тешко штудирање нарушило. Живио!

Српско црквено пјевачко друштво „Гусле“ њих око 80 душа из Мостара стигло је у Сарајево засебним возом На Духове у 5 с у вече. Дочек је био изванредни велики. Наше пјевачко друштво „Слога“ и многи народ дочекао је госте код дуванске фабрике. У цркви је био свечан молбен за „путешествујуће“. У вече је био приређен у овдашњој касини свечан банкет, на коме је било

200 особа. На банкету је пало више лијепих и заносних здравица. Друштво је у Понедељак пјевало одговор божје службе у новој сарајевској цркви, а у вече је била забава са преставом : „Смрт краља дечанског“. Програм су изводили „Гусле“ и „Слога“ узајамно, а представљали су чланови „Гусала“. — У томе су друштву били кита дичних мостарана већином у народном херцеговачком одијелу. Свијет је гомилама врвио по улицама, само да их види, а доиста имало се шта и видити. Здрави, лијепи, млади, учтиви и угледни људи задивљавали су својом појавом свакога. Пјевање тога друштва лијепо је толико, да су све пјесме на забави морали два, а неке и три пута на позорници поновити. Друштво „Слога“ одликовало је своје драге и штоване госте сребреним и лаворовим вијенцем, а двије дјевојке красним пукетима разноврсног цвијећа, што је све припраћено са умјесним поздравом и отпоздравом.

Свечану забаву одликовао је својим присуством Преузвишени Барон Кучера са супругом

бароницом и многе више и ниже личности. Мјеста су била сва заузета.

На забави су читани брзојавни и поздравни, којих је било много и једном и другом друштву управљено. Комад се свршио у 2¹/₂ сата по поноћи, а весеље и играње трајало је до 6 сати у јутру. Све је ишло по утврђеном програму и надмашало је свако очекивање. Гости су били распоређени по кућама сарајским. У Уторак духовски отпутовали су цијењени гости у Мостар у 11¹/₂ сати пр. подне испраћени „Слогом“ и многим домаћим свијетом уз бурно клицање од обје стране. Српско црквено пјевачко друштво „Гусле“ заиста је дика и понос кршне херцеговине. Сарајлије ће га се дуго спомињати. Слава и хвала друштву „Гусле“!

На Духове о. г. Госп. Иван В. Поповић, уредник „Сарајевског Листа“ славио је двадесет петогодишњицу свога новинарског рада. Госп. Поповићу желимо сваку срећу, као особи, која свачије поштовање доиста и заслужује. Живио!

Изабран за владику. Архимандрит крушедолски Впречасни Госп. *Гаврило Змијановић* св. Синодом изабран је 6. маја о. г. у Ср. Карловцима за вршичког Епископа. Овај високоуважени Господин служио је прије неколико година као војнички свештеник у Босни и Херцеговини. Познајућм га као особу пуну љуцког карактера и иначе обдареним многим врлинама, радујемо се Његовој срећи, честитајући Му велики сан архијерејства. Живио св. Владико!

Из двора царског у Петрограду пренешено је у Москву 14.000 кила златног и сребреног посуђа за царску трпезу при гозбама о крунисању цара Николе. Доиста богата гозба!

Српско-правосл. Цркв. школска Општина у Прњавору приредила је на Ђурђев-дан о. г. храмовску забаву пјесмом, декламацијама и позоришним комадом „Владислав“. Чист приход иде у корист школског фонда.

Бугарски кнез Фердинанд посјетио је 25. априла о. г. Српску престолницу Биоград и краља Александра. Суусједни владар био је изванредно

свечано дочекан и ваљано угошћен. Добри одношаји овијех двију земаља, весели ће сваког патриоту српског и бугарског народа.

Против зубобоље Др. Дарвис препоручује да се прет замочи у свјежу воду, а потом у прашак кинина и да се 2—3 пута протрљају десни око зуба, који боли. Овај љекар наводи да је то опробано средство, које је увијек успјешно дјеловало.

Окобоља. Гљиве с пања зовиковог наквасити у чашу препеке и сваког сата мијењати завој на очима, изванредно је средство особито против запалења очију. То је средство опробано, и помогло је једном дјетету које је три мјесеца са отеченим капцима просто слијепо било.

Број 44.

сх. пар. арх.. 96.

Дар варошкој цркви.

Синови и кћери пок. Миће и Петре Ђукић из села Смерковице, завјешташе и поклонише на дан 25./4. т. г. за спомен својим родитељима светој богородици цркви у Варешу једну башчу — шљивик у селу Заложју, у вредности од 50 форинти.

Перо Горанчић тежак и посједник из села Жижжака, при својој слабости, молитви и духовним совјетима, пастира богородице цркве, придори на дан 19/5 т. г. св. богородици цркви Варешкој, за спомен и уредне молитве Вишњем творцу, своту од 50 фор. у готовом новцу.

Нека је уредна хвала синовима пок. Миће Јови и Станку, Мари Анни и Анђи Ђукићу, а тако исто и Пери Горанчићу, који се тако сјећају, св. богородице цркве, као и топло уважавају, високо цјене и држе, ријечи и совјете својега духовнога оца и пастира, којега се молитве пред лицем св. богородице цркве вазда топло узносе, и узносиће за своје вјерно стадо, а на особ приложнике светога храма.

срп. прав. пар. уред Вареш 19./5. 96.

Поп Јован.

Књижевне вијести.

Папа није наследњик св. Петра, с талијанског превео Љубомир Нар. Влачић свештеник. Цијена 50 новчића.

Српска богословија у Призрену спојена са учитељском школом постоји 24 године. У тој богословији три су приправна а три богословска

засновао приложио је 2 чирака за трпезу врјед.
2. форинта.

Даље приложише: Благоје Ђурић Василије Стакић и Аница Тодоровић по 2 иконе; а Ма-нојло Стакић, Радо Софрић, Јела Стакић и Јока Савић по 1 икону, вред. по 1 фор.

Осим тога приложише у новцима: Марко Станаовић из Хрга, за спомен супруге Јеле и снахе Јефимије прил. 22. фор. Саило Цвијети-новић за спомен супруге Петре 12 фор., Нико Николић за спом. оца Станка 10 фор., Марко Савичић за спомен супруге Јеле и кћери Илинке 10 фор., Анђа Стакић за спомен сина Милоша 5 фор., Бошко Врачевић за спомен своје дјеце 4 форинте.

Усљед тога подписана црквена општина, сматра светом дужности овим путем изјавити своју најдубљу благодарност и најуспрднију захвалност на првом мјесту високој земаљској влади, као првој ктиторици наше сиромашне цркве, којој су горепоменути дарови цијело имање и једини украс — а такођер и осталим прилож-ницима, за које молимо милостивог Бога, да им за њихове прилоге иљадоструко накнади, а у сврху, којој су их намијенули, да им Бог да живим здравље, а мртвим вјечно блаженство.

У Хрґама 1. Јуна 1896.

благајник: Предсједник општине:
Митар Божић. Ристо Стакић,
свештеник.

Висока земаљска влада, за Бокну и Херце-говину, благоизволела је придорити нашем све-том храму: 1 Еванђеље, 1 Апостол и 2 Октоиха.

Од стране српско-православне црк.-школске општине изриче се високој влади најердачнија захвалиост на таком високом дару, са којим је наш св. храм украсити извољела, Живила!

За српско прав. црк. школску општину,
Санскимост. пресједник:
Лука Тошић.

Преко овдашњег котарског предстојника г. Форкапића, наша преузвишена Висока Земаљ-ска Влада за Босну и Херцеговину, благоизво-љела је по својој дарежљивости и неизмјерној милости и нашој ивањској цркви даровати шље-

деће књиге: 1 еванђеље 1 апостол и 2 књиге (I. и II. дио) октоиха.

Ниже потписани у име цр. општине и у име овомјесног народа, изјављује нашој дарова-тељци — Високој Влади синовску вјерност, нај-већу и најуљуднију захвалност за цијењени милодар; уједно изричем овим путем јавну бла-годарност и Николи Зрнићу, трговцу из Бање-луке, који није заборавио цркву својих старије и своје родно мјесто, те из хришћанске побож-ности и вјерских осјећаја изволио је горепоме-нуту цркву с једном великом иконом „св. Оца Николаја“ и једним малим „кандилом“ даровати. Живео!

Живила Висока Зем. Влада!

У Пискавици, 18. маја 1896.

У име црк. одбора:
Раде Ј. Милошевић,
свештеник.

Висока земаљска влада за Босну и Херцего-вину, покрај очински велики брига и неописатих учињених милости, — благоизволела је опет даровати у шест цркава у прототрезвитерату билећком књиге и евангелија: све у фином и тврдом кожном повезу с позлаћеним дивот кори-цама, и то овим црквама: 1. св. Пророка Илије у Мируше 1 евангелије, 2. у Баљске св. Арх. Михаила 1 евангелије, 3. у Врањска св. Георгија 1 „евангелије“ 1 „Апостол 2 октоиха“ 1. и 2. дио, 4. у Домашево св. О. Николају 1 „еван-гелије“ 1 „Апостол 2 октоиха“ 1. и 2. дио, 5. у Звијерну св. О. Николају 1 евангелије, 6. у Љубомиру св. Апостолима Петру и Павлу 1 „евангелије 1 Апостол 2 октоиха“, 1. и 2. дио.

Овај узвишени поклон и дар од високе земаљске владе примљен је преко слав. Котарског уреда у Билећу. Црквене општине и ниже подпи-сати изразили су своју вјерну поданичку благо-дарност и вјечиту захвалност високој земаљској влади коју нека свемогући отац живи и штити на многаја и премногаја љета!!!

из српско-прав. протопрезвитерског уреда

У Билећи, 6. маја 1896.

Надзиратељ протопрезвитерата:
Ђорђе Периновић,
свештеник.

Ч и т л о.

Његову Преузвишеност обљубљеног и најпоштованијег Поглавара овијех покрајина госп. Барона Апела снашла је велика жалост. Супруга Њ. Пр. Преузвишена и високородна Бароница

Јованка Апел

након кратког боловања, преминула је овде 21. маја о. г. Тијело опште штовање Баронице — мајке сарајевске сиротиње и покровитељице овомјесних женских добротворних друштава пренешено је у Петац 24./5. у 8¹/₂ с. пр. подне у овдашњу римокатоличку катедралу и послје свечаног опијела испраћено на колодвор, а одатле жељезницом пренешено у Кишфалуд код Арада, у Маџарској, ђе је у породичну гробницу сарањена.

И овој жалости нашега доброга и најправеднијег Поглавара земаљског, учествује сво становништво свију вјерозакона, особито у граду Сарајеву, молећи се Богу, да доброј мајци подари заслужено мјесто у вјечном покоју, а учвијељеном и милостивом Поглавици да снаге, и ублажи Његово супрушко и родитељско срце овијем случајем толико ожалошћено!

Протосинђел Никодим Лемајић, управитљ ма-настира Фенека лицем на Спасов дан о. г. утопио се у Фенечкој бари. Несрећа је дошла ушљед несвијести. Бог да га прости!

Пок. Нико Бошковић из Дубровника један од најбогатијих далматинских Срба преминуо је почетком маја о. г. Многа добра чинио је за живота не само србима, него ли и другима. Сиротињу је потпомагао без разлике вјере. Имао је многе пријатеље између којих је и наш пок. митрополит Николајевић, кога је пок. Нико у највишој мјери поштовао. Вјечна му успомена у народу, кога је с толиким жаром љуцке љубави волио!

Дне 3. маја о. г. преселио се у вјечност послје врло кратког боловања Петар Репац, парох Глинички у протопрезвитерати бихаћком. Покојни поп Петар Репац рођен је у селу Дову од оца Миће који беше такођер свештеник, и матере Деве; не зна се право које године¹). Када је умро могло му је бити око 60 до 63 године. Како се види у његовом „Свидјетељству“ рукоположен је у Приједору г. 1859. не зна се од кога владице²).

1). 28. Јуна 1835. г.

2). 1. и 2. Јануара од епископа Неофита.

Покојни поп Петар бјеше један од највиђених свештеника на крајини, а због своје ванредне разборитости и рјечитости, чувен и уважен, не само у својој парохији, него и по свој Крајини и с ону страну међе.

У народу своме бијаше љубљен и поштован, да би ми само жељети могли, да многа наша браћа свештеници умједну стећи таково поштовање или управо страхопоштовање, као што га имађаше покојни поп Петар Репац у народу своме.

Покојни поп Петар наилазио је у своме животу на многе горке часове, али је у свима тим искушењима ипак остао постојан и непромјенљив са својим узвишеним и чистим карактером, да су га чешће пута и његови начелни непријатељи због тога уважавали и поштовали.

Он није учио великих наука, али су га и учени цијенили и уважавали много, он није био богат, али је и код богатих био примљен тако, као да је био највећи богаташ и капиталиста.

Покојни поп Петар бјеше растом један од највиших људи, а здравог и снажног тјелесног састава, да му је ријетко било пара наћи. Право говорећи боловао ни лежао није ни дана, само је на пет дана пред смрт, казивао да га нешто на лијевој страни тишти и да ће умријети. За то се праштао са свима пријатељима и познаницима, а свештеницима у околини поручивао да му дођу на виђење, што су ови наравно и чинили. Пред саму смрт на два три дана нареди он мајсторе, да му начине сандук у који ће лећи кад умре. Многи га одвраћаху од тога, храбрећи га да неће умријети, а многи мишљаху да је помијерио памећу. И збиља он сандук сам измјери, и нагледаше мајсторе како радња напредује. Један пут изнесе (им из куће плоску шљивове ракије, да се мајстори малко окријепе, па ће примјетити: „Ама људи, све се бојим да ми сандук не ократите.“ Када је све било готово, он зовне сина и заште свијећу, рекавши да је већ крај дошао, приђе кревету и леже, те викну гласно присутнима: „Погледајте како јунак умире и смрти се не плаши“; па у том моменту и не зијевне, него управо заспе.

На свроводу његову било је пет свештеника и то из Босне: Петар Врањеш парох из Зборишта и Јово Врањеш парох из Добросела;

из Хрватске : Самуило Остојић парох из Жа-
ровца, Симо Орашчанин из Бојне и Миле Велебит
из Ајтића више Слине. Надзиратељ протопрезви-
терата бихаћког због велике даљине (82. км.)
није могао спроводу присуствовати.

Врлу лијепу опроштајну бесједу говорио
је парох Самуило Остојић, нацртавши у њој
заслуге покојникове.

Колико је покојни поп Репац у народу
љубљен и поштован био, највише свједочи његов

сјајни спровод, каквога у оном крају не памте
људи. Народа је веле било више од хиљаду
душа, што из његове парохије а што опет из
пријека из Хрватске.

Покојни поп Перо оставља иза себе јед-
нога сина ожењена, који се тежаклуком занима
и једну (или двије) удату ћер.

Мир пепелу његовом.

К. К.

Расписи натјечаја.

Број 77.825./I.

Почетком школске године 189⁶/₇. примиће
се у сјемениште источно-православног богослов-
ског училишта у Рељеву, више питомаца из
архиђејезе сарајевске, и архиђејезе херцего-
вачко-захумске, и тузланско-зворничке.

Питомци добивају у сјеменишту бесплатно
стан, храну, одијело и наставу у богословским
предметима, осим тога, при крају школске го-
дине размјерни путни трошак, за одлазак својим
кућама преко ферија.

За попуњење ових мјеста расписује се
овијем натјечај, те се дотичне молбенице имају
управити преко дотичног епархијалног митро-
полита (архимандрита) на земаљску владу, гђе
најдаље до 1^о/13. августа о. г. морају стигнути.

Молитељи имају да докажу :

- а) кренијем листом, да су исти православне
вјере,
- б) школском свједоцбom, да су свршили са до-
бријем успјехом осам разреда велике гимна-
зије, односно ако таквих молитеља не буде,
најмање 5 разреда велике гимназије у об-
сегу Босне и Херцеговине, односно Аустро-
Угарске монархије ;
- в) свједочанством надлежне политичке власти,
да су припадници Босне и Херцеговине, и
да су неприкорног понашања и неожењени ;
- г) лјичничком свједоцбom, да су тјелесно и
умно потпуно здрави.

Сарајево, дне 3./16. јуна 1896.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину. |

На овдашњој четверо-разредној српској-
православној основној школи, отвара се упраз-
њено учитељско мјесто за 189⁶/₇ школску годину,
пошто наш досадашњи учитељ има намјеру да
се рукоположи за свештеника ; те на основу
тога расписује се стјечај за идућу школску го-
дину. Плата је учитељска 600 фор. (словом шест-
сто форинти) а у. вр. уз то врло лијеп стан, огрјев
и двије школе башче

Дужност учитеља је обучавати дјецу у
наставним предметима и црквеном појању ; уз то
сваке неђеље и празника за десном пјевницом
пјевати на вечерњу јутрењу и литургији.

Ко жели ово мјесто заузети нека се пријави
са молбом на овдашњу српску-православну црк-
вено-школску општину ; своју молбу има под-
крепити сљедећим свједоцбама.

- а) Свједоцбom о способности за одправљање учи-
тељске дужности на основним школама.
- б) Крштеним листом, којим има доказати да
је србин православне вјере.
- в) Свједоцбу од своје општине у којој је задње
вријеме као учитељ служио.
- г) Свједоцбу од политичке области.

Овако снабдјевну молбу са свједоцбама нека
упути на општину.

Првенство имају они, који су још коју
годину учитељску дужност вршили.

Рок је стјечају до 1. августа о. г.

Доњи Вакуф 3. јуна 1896.

Српско-православна црквено школска општина
предеједник :

Тоде Ивица.

Препорука.

Давнашња жеља ниже подписане општине била је, да своју новосаграђену цркву украси са ликовима светитељским, који би одговорили њезином спољашњем изгледу. То је имала срећу у фирми г. г. *В. Марковића и П. Павловића* тргов. цркв. утвари из Земунa наћи људе, који су нашу свету православну српску цркву снабдјели са иконама вјештачки израђеним у строго православног типу.

То се овим ниже подписана општина налази побуђена свима српско-православним општинама у Босни и Херцеговини препоручити их, не само као вјештаке, него као и честите и поштене људе са врло умјереним цјенама.

Српско-православна општина

У *Зеници*, 11. Марта 1896.

(М. П.)

Гавро Гашић,

парох зенички.

Ђорђе Јефтић.

Ђуро Лукић.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

РАДЊА ЗА ЦРКВЕНА ОДЈЕЈАЊА, УТВАРИ И СВЕШТЕНИЧКА ОДЕЛА
Земун „ТРИ ГОЛУБА“ бр. 484.

Препоручују своје богато стовариште црквених утвари, као: Путира, Крстова, Полијелеје, Петохлебница, Венчала, Крстионица, Кадионица, Кандила, Сасуда за топлоте, Рипида, Дарохранилница, Мирносноца, Свећњака, Икона целивајућих и свечарких у разном формату, евангелија и свију црквених књига у малом и великом формату.

Црквеног шивеног одјејања у великом избору: Одежди (фелона), Стихара, Епитрахиља, Појасева и Наруквица, Плаштеница, Барјака, Неба, Покривача за часне трапезе и налоње, Набедреника, Орара и Наруквица, Архијерејских окрута, Митри и Бројаница.

Свештеничког носећег одела у великом избору:

Антерија од разне материје, чоје и первијана.

Џубета " " " " "

Раса " " " " " по прописном кроју.

Камилавки за монашко и мирско свештенство и Протојереје, Појасева: архијерејских, архимандритских, протских и свештеничких.

Свега наведеног има готовог, а примају се и поруџбине, које се брзо извршују. Еспап је најбољи и даје се гаранцијом. Крој правиан и вештачки. Израда добра.

Иконостаса за цркве потпуно састављених; иконе у строго православног типу под гаранцијом и стручним комисијским прегледом израђујемо.

Примамо на оправку црквене утвари и одјејања, као и барјаке.

Све наведено продајемо и израђујемо по врло умереним ценама.

Очекујући многобројне наруџбине

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,

радња за црквена одјејања, утвари и свештеничка одела.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Поштанска,
брзојавна
и
жељезничка
станица.

Земаљско-ерарна сумпорна бања

ИЛИЦЕ.

Код
Сарајева
у
Босни.

Снажне сумпорне бање (вруће врело од 58° Ц.) и блатне бање за реуматичне болове, костобољу и њезине пошљедице, рахитис, коштане и женске болести.

Купалишна сезона од 3. маја до 3. октобра.

Илица лежи на Сарајевском пољу, један сахат западно од Сарајева, 499 *m* изнад Јадранског мора у дражесном приједјелу и пружа публици све угодности једног купалишта и летњиковања.

На илици имаде преко 100 елегантних и сваким комфортом уређених соба за странце, дворана, породичних одаја у три хотела земаљског ерара.

Дворане за кафу, конверзацију и биљарде са листовима свијех земаља.

Умјерене цијене. Одаја заједно са послугом од 1 фор. до 3 фор. дневно. Ко борави преко 14 дана добива 10% попуст.

Отмјена гостионица и пенсион.

Вруће, блатне и ошће бање, хладна пливаоница под најјештиније цијене.

Caroussel, Croquet- и Lawn Tennis-игра, стрељана, јахаћи коњи, хинтови, омнибус за врела Босне 4 *km* далеко, шетње у брда и т. д.

Промет локалних возова (14 возова дневно) између Илице и Сарајева.

Дневно музикални концерт.

Без музикалне и купалишне пристојбе.

Проспекти и сви други обавјештаји дају се по жељи.

И л и ц е, у априлу 1896.

Управа бање.

(Патисак се не наплаћује).